

**RAAD VOOR DEONTOLOGIE
EN
COLLEGE VOOR DEONTOLOGIE**

AVBB

**JAARVERSLAG
1999**

Mei 2000

INHOUDSTAFEL

Nu doorzetten met een Raad voor de Journalistiek (door Patrick Martens)

Anoniem of niet ? Een compromisoplossing voor het verslag '99 (door Martine Simonis)

Namen noemen in de berichtgeving: die discussie blijft open (door Pol Deltour)

Samenstelling Raad en College voor Deontologie

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

- Pastoor T. c/ journalist S. (Het Laatste Nieuws) (25/2/99)
- Stafhouder V. c/ journalist D. (Gazet van Antwerpen) (25/3/99)
- P. c/ journalist C. (La Meuse) (25/3/99)
- Hoofdredacteur V. (De Morgen) c/ hoofdredacteur D. (Knack) (22/4/99)
- Onderzoeksrechter B. c/ journalist D. (De Financieel-Economische Tijd) (22/4/99)
- Le Matin c/ journalist B. (Le Soir Illustré) (27/5/99)
- Journalist P. - vraag om informatie (27/5/99)
- D.G. c/ journalist D. (Le Soir) (24/6/99)
- Journalist B. (ex-Trends) c/ directeur C. (Trends) (24/6/99)
- B. c/ Belgisch-Israëlitisch Weekblad (24/6/99)
- Bureau AVBB c/ Vers l'Avenir (24/6/99)
- Vakbondsafgevaardigden S. e.a. c/ journalist V. (Le Soir) (30/9/99)
- Forum der Joodse Organisaties c/ journalist C. (P-magazine) (30/9/99)
- Detective L. c/ journalist D. (De Morgen) (28/10/99)
- Priester D. c/ Het Volk & Het Laatste Nieuws (28/10/99)
- Stafhouder D. c/ magazine Steps (28/10/99)
- T. c/ Courrier de l'Escaut & Nord Éclair (28/10/99)
- Journalist D. (ex-Belga) c/ De Morgen (25/11/99)
- Politiecommissaris S. c/ journalist R. (De Weekbode) (27/1/2000)
- Regionale Milieuzorg Houthalen-Helchteren c/ Het Belang van Limburg (27/1/2000)
- Huisartsen Hasselt vzw c/ Test-Gezondheid (24/2/2000)

COLLEGE VOOR DEONTOLOGIE

- Stafhouder V. c/ journalist D. (Gazet van Antwerpen) (3/6/99)
- B. c/ Belgisch-Israëlitisch Weekblad (3/3/2000)
- Het Volk c/ priester D. (28/4/2000)

NU DOORZETTEN MET EEN RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK

Door Patrick Martens, voorzitter Raad voor Deontologie

De Raad voor Deontologie zit in een serieuze stroomversnelling. Daarvan is het jaarverslag 1999 het bewijs. Na een voorzichtige start in 1995 met adviezen in vier dossiers, werden in de drie volgende jaren telkens elf of twaalf dossiers afgesloten. In 1999 schoot het aantal klachten en vragen om advies flink de hoogte in. Uiteindelijk konden tweeëntwintig dossiers worden afgerond, terwijl voor nog een tiental andere de behandeling was aangevat.

Vijf jaar werking van de Raad voor Deontologie biedt de mogelijkheid om inhoudelijk de voornaamste accenten op een rij te zetten. In totaal werden al zestig adviezen uitgebracht.

- Ongeveer 40 procent van de dossiers sloeg op artikels in dagbladen. De andere dossiers hadden betrekking op de periodieke pers (30 procent), audiovisuele media (20 procent), of een combinatie van media (10 procent).
- De verhouding Nederlandstalig/Franstalig was fifty/fifty.
- Wie diende klacht in? Particulieren (45 procent), publieke personen (15 procent), journalisten zelf (15 procent), verenigingen (10 procent), bedrijven (5 procent), diversen (10 procent).
- De klachten raakten het ruime spectrum van de deontologie: inbreuk op de privacy, onjuiste of onnauwkeurige berichtgeving; oneerlijke of incorrecte methodes en technieken om informatie te verzamelen; sensatiezucht; kwetsende commentaren; inbreuk op de collegialiteit; het niet respecteren van embargo's; het openbaar maken van bronnen; enzovoort.
- Goed 40 procent van de adviezen was 'gunstig' voor de indiener van de klacht en stelde met andere woorden een inbreuk op de deontologische regels vast. Ongeveer een derde van de adviezen was 'gunstig' voor de journalist en het betrokken medium. Een kwart van de adviezen bevatte een genuanceerd oordeel.

Behalve deze inhoudelijke klemtonen die een goed beeld schetsen van de werking van de Raad voor Deontologie, zijn na vijf jaar ook enkele andere vaststellingen van belang.

- Bij de aanvang van de werking van de Raad voor Deontologie werd de verhouding tussen media en justitie als het meest kritische punt aangewezen. Zoals bekend anticipeerde de AVBB begin 1995 op de groeiende irritaties in politieke en justitiële kringen, die in november van dat jaar gekanaliseerd werden naar een colloquium in de Senaat over 'Justitie en Media'. Zelfregulering moest een wettelijke of gerechtelijke beknotting van de persvrijheid voorkomen. Ondertussen is uit de behandelde klachten gebleken dat zij zeker niet alleen een aanleiding vinden in fricties tussen media en justitie. Is dat wel het geval, dan is de grootste struikelblok het noemen van namen in berichtgeving over het optreden van parketten en gerechtelijke procedures in het algemeen. Hierover bestaan in de media geen regels of afspraken, hoewel de noodzaak groot is.

- In heel veel dossiers is niet alleen de journalist de aangesproken of aan te spreken 'partij'. De publicatie van een artikel of de uitzending van een audiovisueel item is het voorwerp van een besluitvorming die mee bepaald wordt door beslissingen van verantwoordelijken van redactie-afdelingen, eindredacteuren, hoofdredacteuren en mediadirecties. Hun rol moet daarom ook mee tegen het licht worden gehouden.
- Door deze betrokkenheid van de verschillende media-actoren in een dossier kan een advies vaak niet vlug-vlug tot stand komen. Bovendien formuleren indieners van een klacht ook geregeld strikt juridische argumenten, waarvoor de Raad voor Deontologie niet bevoegd is. Meer dan een kwart van de indieners van een klacht laat zich trouwens ook begeleiden door een advocaat of jurist die gespecialiseerd is in mediarecht. Samen met de evidente aandacht voor het principe van hoor-wederhoor in de procedure, stelt dit hoge zorgvuldigheidseisen aan de behandeling van een dossier. Desondanks moest tot nu toe slechts een vijftal adviezen in tweede aanleg worden behandeld door het College voor Deontologie.
- De combinatie van het groeiend aantal klachten dat de Raad voor Deontologie bereikt, hun inhoudelijke complexiteit en de zorgvuldigheidsvereisten in de behandeling, doet de werkdruk overhands toenemen. Hoewel de Raad voor Deontologie kan rekenen op de logistieke en administratieve ondersteuning van het nationaal secretariaat van de AVBB, zijn de grenzen op dit vlak stilaan bereikt. Een onaanvaardbare achterstand in de behandeling van dossiers dreigt.

Deze vaststellingen zijn - andermaal - evenveel argumenten om werk te maken van een beter gestructureerde en georganiseerde zelfregulering van de media. Om zodoende ook niet langer te blijven steken in even kortstondige al hevige debatten in de publieke opinie en op politieke fora over de journalistieke deontologie, telkens zich een 'incident' of 'accident' voordoet. Het jongste voorbeeld hiervan was de zogeheten zaak-Verduyn in november 1999, waarbij de toenmalige hoofdredacteur van De Morgen berichtte over een (zoals nadien bleek onbestaande) Luxemburgse bankrekening van de minister van Financiën.

In de vorige regeerperiode overlegde de AVBB met de minister van Justitie over een degelijk (wettelijk) kader voor de zelfregulering van de media. Jammer genoeg leidde dit niet concrete resultaten. Ondertussen heeft de AVBB, en meer specifiek de Vlaams Vereniging van Beroepsjournalisten (VVJ), een voorstel uitgewerkt om te komen tot een Raad voor de Journalistiek.

Cruciaal in dit voorstel is dat niet langer wordt vertrokken van een wettelijk kader, maar dat het gaat om een initiatief van de mediasector zelf en dat alle media-actoren (journalisten, redactieleiding, mediadirecties) betrokken en geresponsabiliseerd worden. Voorts wordt ook de deelname van vertegenwoordigers van de gemeenschap (een magistraat, mediawetenschappers) voorzien. Voor de financiering en omkadering wordt gekeken in de richting van de mediasector zelf en van de overheid.

Aan dit voorstel zitten diverse positieve kanten. Het honoreert het principe van de zelfregulering. Alle media-actoren gaan mee het bad in en nemen hun verantwoordelijkheid op het vlak van deontologie. Het voorgestelde scenario is

pragmatisch en neutraal met betrekking tot de politieke bevoegdheidsverdeling voor de media: de Raad voor de Journalistiek kan zodoende optreden voor de schrijvende pers én voor de audiovisuele media. De autoriteit wordt versterkt door externen te betrekken. Structurele middelen versterken de organisatie.

De AVBB/VVJ zoekt al enige tijd een zo breed mogelijk draagvlak voor dit voorstel: binnen de beroepsorganisatie zelf, bij de mediadirecties en op het politieke vlak (het Vlaams Parlement wijdt momenteel hoorzittingen aan de kwaliteit en de deontologie van de media). Het voorstel is geen toverformule, maar steunt wel op vijf jaar ervaring.

In een editoriaal van *Auteurs&Media* zei de Gentse professor Dirk Voorhoof twee jaar geleden al dat de journalistieke sector moet bewijzen dat "persvrijheid en verantwoordelijkheidsbesef elkaar in evenwicht kunnen houden (...). De ontwikkelingen op hun beloop laten zou wel eens gevolgen kunnen hebben waar niemand beter van wordt".

Het is meer dan tijd om nu door te zetten met een Raad voor de Journalistiek.

ANONIEM OF NIET ? EEN COMPROMISOPLOSSING VOOR HET JAARVERSLAG '99

Door Martine Simonis, nationaal secretaris AVBB

Voor de eerste keer sinds het begin van zijn activiteiten, heeft de Raad voor Deontologie ervoor gekozen in zijn jaarverslag de namen van de betrokken media te vermelden. Het debat rond het citeren van de namen van de partijen is zeker niet nieuw, en evenmin is het vandaag afgesloten.

Sommigen verdedigen de publicatie van alle namen (de bijzondere bescherming van bepaalde klagers daargelaten), anderen zijn voor een volstrekt anoniem jaarverslag. Wij kozen dit jaar voor een compromis: de identiteit van particulieren (klagers, derden en journalisten) wordt niet gegeven, de naam van de betrokken media daarentegen komt wel voor in elk dossier. Deze keuze is gemaakt om de adviezen een minimum aan leesbaarheid te geven, die bij een totale anonimisering zou wegvallen, alsook een reële leesinzet voor zowel onze leden als het publiek. In sommige dossiers is de anonimiteit van de journalisten welteverstaan niet helemaal gevrijwaard: wie het heeft over de hoofdredacteur van een bepaalde krant laat iedereen toe deze te identificeren. Deze oplossing leek ons niettemin verkieslijk boven het alternatief dat voor deze dossiers de naam van het medium niet zou worden genoemd.

Allicht zal de gedeeltelijke vermelding van namen opnieuw voor debat zorgen: moeten de adviezen van de Raad en het College voor Deontologie nominatim verantwoordelijken aanwijzen, of moeten ze alleen maar principes aanhalen die voor het beroep van belang zijn, in welk geval het noemen van namen geen toegevoegde waarde heeft ?

Maar misschien hoeft dit debat niet eens meer: het jaarverslag 2000, het volgende in de rij, zou het allerlaatste moeten zijn van de Raad en het College zoals die momenteel bestaan. De mediasector, zoals de politieke wereld, werkt op dit ogenblik aan andere modellen van deontologische instantie, waarbij de verantwoordelijkheid gedeeld wordt tussen journalisten en hun directies en er een band gelegd wordt met de civiele maatschappij.

Terwijl vandaag geen enkel drukkingselement toelaat om adviezen te doen publiceren of uitzenden, draaien de voorstellen die ter studie liggen rond de idee dat de beste manier om de zelfregulering in de sector te bevorderen erin bestaat om elk advies, positief of negatief, te laten publiceren of uitzenden door het betrokken medium. Voor de media gaat het om een gelegenheid om hun kolommen of zendtijd open te zetten voor zelfkritiek of, op zijn minst, voor een debat over hun eigen praktijken, dit naar het model van de Angelsaksische kranten of een Le Monde.

Mee daarom is het van levensbelang dat uitgevers en directies van de audiovisuele media meestappen in de op te richten Raad. Wanneer het zover komt, zullen de verslagen van de

nieuwe instantie volledig op naam staan, behoudens de bescherming die te verlenen is aan particulieren die dat wensen.

Nog een woordje ter attentie van de media die zich zouden kunnen verheugen over het feit dat ze niet in het jaarverslag '99 geciteerd worden: vijf jaar werking van de Raad voor Deontologie laat ons toe te stellen dat geen enkel medium gespaard blijft van een fout, die soms wel klein kan zijn, maar waarvan de gevolgen zwaar kunnen uitvallen, of in elk geval aldus ervaren worden door de klagende partijen.

NAMEN NOEMEN IN DE BERICHTGEVING: DIE DISCUSSIE BLIJFT OPEN...

Door Pol Deltour, nationaal secretaris AVBB

Als we u een suggestie mogen doen: lees op een rustig moment eens het advies van de Raad voor Deontologie in de zaak van priester D. tegen Het Volk en Het Laatste Nieuws door. En vervolgens het advies van het College voor Deontologie in hetzelfde conflict (Het Volk ging in hoger beroep). Schrik aan het eind van uw lectuur niet wanneer u vaststelt dat beide uitspraken stevig uiteen lopen. Tenslotte draait het dossier rond het lastigste probleem, de allermoeilijkste deontologische uitdaging waar journalisten elke dag opnieuw voor staan: noemen we namen - of niet ?

Over algemene deontologische richtlijnen beschikken we wel. De Verklaring van Istanboel uit 1972 verplicht ons ertoe "het privé-leven van de personen te eerbiedigen". In in onze eigen Belgische Code van Journalistieke Beginselen uit 1982 lezen we (artikel 5) dat "de uitgevers, de hoofdredacteurs en journalisten de individuele waardigheid en privacy moeten respecteren; zij moeten iedere ongeoorloofde inmenging in persoonlijke pijn en smart vermijden, tenzij overwegingen in verband met de persvrijheid dit noodzakelijk maken."

Maar hoe vul je dat nu concreet in? Wat doe je bij voorbeeld met andere herkenbaarheidsinformatie dan namen, zoals woonplaats, geslacht en nationaliteit ? Wat met de visuele variant van het 'namen noemen': het fysiek in beeld brengen van een particulier ? Gaat het trouwens alleen maar om particulieren, of moeten bedrijven en andere rechtspersonen een gelijkaardig recht op privacy kunnen invoeren ? Dat 'publieke figuren' meer aandacht van de media moeten kunnen verdragen, daarover is iedereen het eens. Maar geldt die omschrijving nu ook voor onze priester D. ? Neen, zegt de Raad voor Deontologie expliciet, maar het College ziet dat enigszins anders. Bovendien blijkt het feit dat iemand iets op zijn kerfstok heeft vaak een extra argument om naam en toenaam te noemen. Alleen, hoe rijm je dat dan met het fameuze recht op vermoeden van onschuld ? Op dit specifieke punt blijken Raad en College wél op dezelfde lijn te zitten...

Al vele jaren bijten journalisten hun tanden stuk op pogingen om de deontologische richtlijnen inzake namen noemen te verfijnen. En ook vandaag ligt een iet of wat uitgewerkte regeling nog niet in het verschiet. Maar het debat erover, dat blijft aan de gang. Werd dit jaar zelfs op een hoog niveau gevoerd, zoals blijkt uit de adviezen van Raad en College. Dat moet ook, nu zowat de helft van de klachten met deze problematiek te maken heeft, zie de vele andere voorbeelden in dit jaarverslag. Met uw reacties op een en ander wacht u op het AVBB-secretariaat hoe dan ook een warm onthaal.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

Patrick MARTENS (De Morgen), voorzitter
Jan BALLIAUW (VRT TV)
Philippe BERGER (Vers l' Avenir)
Janine CLAEYS (Le Soir)
Guy FONTAINE (RTBF-CPL)
Gabrielle LEFEVRE (Le Soir Illustré)
José MASSCHELIN (Het Laatste Nieuws)
Stéphane RENARD (Le Vif/L'Express)
Philippe ROBERT (Zelfstandige)
Stephan VERHEYDEN (De Financieel-Economische Tijd)
Filip VERHOEST (De Standaard)
Jeroen WILS (VTM)
Plaatsvervanger
Eric VAN DUYSE (RTL-Tvi)

COLLEGE VOOR DEONTOLOGIE

René ADAMS (actief gepensioneerde), voorzitter
Patrick ANSPACH (zelfstandige)
Jacques LIMAGE (Le Soir Illustré)
Christine SIMON (Le Soir)
Dirk TIELEMAN (VRT TV)
Albert UNWIN (actief gepensioneerde)
Hubert VAN HUMBEECK (Knack)

Vaste secretarissen Raad en College

Pol DELTOUR (nationaal secretaris AVBB)
Martine SIMONIS (nationaal secretaris AVBB)

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

PASTOOR T. c/ S. (HET LAATSTE NIEUWS)

25 februari 1999

OMSCHRIJVING VAN HET DOSSIER

1. De heer T., pastoor van beroep, bijgestaan door advocaat F., beklagt zich in zijn brief van 4 maart 1998 bij de Raad voor Deontologie over twee artikelen gepubliceerd in Het Laatste Nieuws, het ene op 4 december 1996 en het andere op 2 september 1997. Hij stuurt de Raad een kopie van zijn klacht met burgerlijke-partijstelling bij de onderzoeksrechter, klacht die onder meer gebaseerd is op laster en eerroof. Hij heeft ook gebruik gemaakt van zijn recht tot antwoord. Hoewel de heer T. niet met zoveel woorden klacht indient bij de Raad voor Deontologie, neemt die de zaak in behandeling omdat dit klaarblijkelijk de impliciete wens van de betrokkene is.

2. In de bewuste krantenartikelen wordt gesteld dat de heer T., hierna klager genoemd, zijn gemeente op aanraden van het bisdom verlaten heeft, dit nadat tegen hem verdachtmakingen zijn geuit over sexueel misbruik van kinderen.

In het artikel van december 1996 wordt nog enig voorbehoud gemaakt. Er is sprake van «hardnekkige geruchten dat hij zich aan kinderen zou hebben vergrepen». Het gaat om kinderen die door de jeugdrechter ‘geplaatst’ zijn (gerechtskinderen) in [een tehuis] waarachter klager een van de drijvende krachten is.

Zijn vertrek uit [zijn vroegere gemeente] wordt ook in verband gebracht met zijn eerder vertrek, zeven jaar eerder, uit [een andere gemeente]. Ook toen lagen, aldus het krantenartikel, geruchten over sexueel misbruik van kinderen aan de grondslag.

3. In het eerste artikel wordt erkend dat er geen officiële klachten tegen pastoor T. zijn geformuleerd, wel dat er een discreet onderzoek naar hem wordt gevoerd. De titel is in de vragende vorm gesteld: «Vergreep pastoor zich aan kindjes?» Naam en voornaam zijn vermeld en naast het artikel is een foto van de klager in close-up afgedrukt. Er wordt melding gemaakt van de ontkenning van de aantijgingen door de betrokkene, zowel in 1989 als in 1996. Zowel het stuk als de foto zijn ondertekend met de initialen [xxx].

4. Het tweede artikel verschijnt naar aanleiding van een gerechtelijke actie, met name de inbeslagneming van documenten op het aartsbisdom in Mechelen door de onderzoeksrechter. Die actie vond plaats in juni 1997; het artikel verschijnt in september 1997. De klager wordt in het artikel omschreven als een verdachte van zedenfeiten, wiens personendossier hiervoor bij het bisdom is opgehaald. Het artikel meldt dat de klager «al enkele keren is overgeplaatst omdat hij verdacht werd van zedenfeiten». Dit tweede artikel is niet ondertekend. De foto draagt de ondertekening [S.].

5. In een recht van antwoord op het tweede artikel weerlegt klager met klem dat hij door de kerkelijke hiërarchie al enkele keren is overgeplaatst op verdenking van zedenfeiten. Hij voegt eraan toe dat hij in 1989 vanuit [zijn eerste gemeente] "op eigen verzoek" tot pastoor in [zijn tweede gemeente] is aangesteld. Toen hij in 1996 in opspraak werd gebracht, stemde hij ermee in de parochie vrijwillig te verlaten.

Klager wijst er voorts op dat er bij de gerechtelijke autoriteiten geen enkele officiële klacht tegen hem is ingediend. Wel heeft de onderzoeksrechter ambtshalve een strafonderzoek ingesteld, na de berichten in de media over geruchten aangaande seksueel misbruik. Die ambtshalve procedure is voorgeschreven wanneer gerechtskinderen mogelijk het slachtoffer zijn.

HOORZITTINGEN

6. De Raad hoort op 26 november 1998 journalist S., sinds 1983 freelance-medewerker van het Laatste Nieuws en correspondent in [...], onder meer voor de faits divers-berichtgeving. De aanleiding voor de publicatie van het eerste artikel was een bezoek van het schepencollege aan het bisdom, in aanwezigheid van T. en priester D. Die laatste had het toedekken door de kerkelijke hiërarchie van seksueel misbruik door geestelijken aan de kaak gesteld, onder meer in een publicatie in Humo. Daarin wordt de pastoor met initialen aangeduid.

De politieke oppositie in het schepencollege informeert in openbare zitting naar het bezoek van het schepencollege aan het bisdom, waarop S. met zijn redactie contact opneemt en er tot publicatie wordt besloten.

Tegenover de Raad verklaarde de journalist dat hij bij navraag bij de plaatselijke politie had vernomen dat er een strafonderzoek tegen klager liep wegens seksueel misbruik. Hij kreeg hiervan eveneens bevestiging uit de omgeving van de pastoor. Op grond van die «hardnekkige geruchten» drong de publicatie zich volgens S. op. Er was volgens zijn verklaring geen reden voor extra omzichtigheid, aangezien moest worden vermeden dat klager nieuwe slachtoffers zou maken.

De journalist geeft toe dat hij de afgedrukte foto op een eerdere ontmoeting met T. had genomen, en wel naar aanleiding van de jaarlijkse «omweg» in het dorp. Hij erkent dat dit mogelijk een fout inhoudt, maar blijft achter de publicatie van het artikel staan, daarbij verwijzend naar het feit dat andere kranten zijn «primeur» hebben overgenomen.

S. ontkent enige betrokkenheid bij de totstandkoming van het tweede artikel, dat klaarblijkelijk door de centrale redactie is geredigeerd. Wellicht gebeurde dit op basis van het eerste artikel van december 1996.

7. De Raad hoort op 26 november 1998 eveneens klagende partij, bijgestaan door zijn raadsman. Naast de opmerkingen die reeds in zijn recht van antwoord zitten vervat, beklemtoont klager dat hij nooit is aangehouden, noch in verdenking is gesteld voor de vernoemde feiten. Er is volgens zijn verklaring tot vandaag bij het gerecht geen enkele klacht binnengekomen, noch van een kind zelf noch vanwege ouders. Over het verloop van het ambtshalve gestart onderzoek heeft hij geen bijzonderheden.

Klager brengt de berichtgeving in verband met de tijdgeest (post-Dutroux-tijdperk), alsook met persoonlijke rivaliteiten met onder meer priester D. en een schepen van [...]. Met die laatste lag hij in de clinch over de huisvesting van de plaatselijke heemkundige kring.

Hoewel hij pas na het tweede artikel een recht van antwoord instuurde, hebben volgens klager het eerste artikel en de publicatie van de «levensgrote» foto alles in gang gezet. Hij ziet ook geen directe aanleiding voor de publicatie van het tweede artikel, aangezien de gerechtelijke actie reeds enkele maanden daarvoor plaatsvond.

Betrokkene meldt tot slot dat hij psychologisch erg onder de zaak lijdt; hij is hiervoor in medische behandeling.

ADVIES

8. Diverse vragen dringen zich op: de bronnencontrole, de toepassing van hoor en wederhoor, het recht op afbeelding. Hoewel elk van die vragen aanleiding kan geven tot afzonderlijke overwegingen, meent de Raad voor Deontologie dat de kernvraag ligt bij de afweging om tot kwestieuze publicatie over te gaan.

Er is uiteraard de vermelding tijdens de publieke zitting van de gemeenteraad, er is het bezoek van het schepencollege aan het bisdom, er is de voorafgaandelijke publicatie in Humo (met initialen, waardoor identificatie van de betrokken pastoor onmogelijk was), en er is het bestaan van een strafonderzoek.

Maar de afweging om tot publicatie over te gaan, wordt mee beïnvloed door de aard van de feiten waarover bericht wordt. Indien een bericht bijvoorbeeld over een mogelijke

coalitiewissel gaat, is enige speculatie niet zelden onvermijdelijk. De vraag is of veronderstellingen – «hardnekkige geruchten» zoals de betrokken journalist zelf aanvoert - volstaan om iemand te beschuldigen van ernstige strafbare feiten, in casu sexueel misbruik van minderjarigen die onder de hoede van de aangeklaagde staan.

9. De Raad voor Deontologie is van oordeel dat de centrale redactie van Het Laatste Nieuws en, in ondergeschikte orde, haar medewerker S. meer voorzichtigheid aan de dag hadden moeten leggen vooraleer tot publicatie van het artikel van december 1996 over te gaan. De Raad meent dat de redactie van Het Laatste Nieuws zich mee heeft laten leiden door het toen heersende klimaat van - soms overhaaste - beschuldigingen van sexueel misbruik, onder meer (maar niet uitsluitend) tegen geestelijken.

De Raad leidt dit af uit de redactionele aanpak: het voorbehoud dat in het eerste artikel wordt gemaakt, staat niet in verhouding tot de spectaculaire presentatie, met de vermelding van de volledige naam van de betrokkene en vooral de publicatie van de foto. Ook lijkt de vragende vorm van de titel een gebrekkige bronnencontrole te camoufleren.

De Raad voor Deontologie spreekt zich niet uit over de gegrondheid van de beschuldigingen tegen klager. Dat kunnen mogelijk de gerechtelijke autoriteiten, die hiernaar een strafonderzoek verrichten en inzage hebben in alle dossiers ter zake.

De Raad wijst er evenwel op dat het bestaan van een strafonderzoek geen bewijs vormt, en in voorliggend geval zelfs geen begin van bewijs aangezien het onderzoek ambtshalve is ingesteld. Niettemin gaat de journalist ervan uit dat de aanklacht bewezen is, aangezien hij aanvoert dat vermeden moet worden dat nieuwe slachtoffers worden gemaakt.

De Raad acht evenwel de verantwoordelijkheid van de centrale redactie van Het Laatste Nieuws groter, omdat van het voorbehoud gemaakt in het eerste artikel in de tweede publicatie geen sprake meer is en omdat een centrale redactie een leidinggevende verantwoordelijkheid tegenover haar medewerkers bezit, ook inzake de deontologie van het beroep.

De Raad wijst erop dat aan het journalistieke bewijs niet dezelfde stringente eisen kunnen worden gesteld als aan het strafrechtelijke bewijs. Het behoort bovendien tot de taken van de journalist tekortkomingen in de werking van het gerecht te signaleren. Anderzijds mag van journalisten worden verwacht dat ze bedachtzaam optreden wanneer ze berichten over gerechtelijke onderzoeken. Ze dienen daarbij rekening te houden met het vermoeden van onschuld, en de eer en goede naam van personen te respecteren. De vermelding van de ontkenning van de aanklachten door de aangeklaagde en het verlenen van een recht van antwoord zijn in dit opzicht onvoldoende.

10. Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridische - het weze strafrechtelijke, het weze burgerrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en), of wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

STAFHOUDER V. c/ D. (GAZET VAN ANTWERPEN)

25 maart 1999

OMSCHRIJVING VAN HET DOSSIER

Bij brief van 13 november 1998, dient de heer V., advocaat en pro-stafhouder van de Orde van Advocaten te X., een tweevoudige klacht in tegen de heer D., verslaggever bij Gazet van Antwerpen (GvA).

Eerste klacht

De eerste klacht betreft een artikel dat eind februari 1998 in GvA verscheen. Het bericht gaat over de implementatie van een nieuwe pro-deo-regeling bij de plaatselijke advocatuur, regeling die bij meerdere tientallen ‘sociale’ advocaten heel wat kwaad bloed zette.

Op 25 februari stuurt journalist D. een fax aan (toen nog effectief) stafhouder V., houdende de tekst van het artikel dat hij wenst te laten verschijnen. Het faxbericht draagt de handgeschreven vermelding ‘dringend’. Letterlijk schrijft D.: *“Ik maakte dit verhaal op basis van allerlei dingen die ik vanuit verschillende bronnen hoorde. Is Uw visie hierrond correct weergegeven? Zoniet, kan U mij dan zeggen wat er niet klopt? Bedankt. Vriendelijke groeten, [D.]. TELEFOON THUIS: [xxxxxxx] (niét op de Gazet)”*.

De heer V. reageert niet: zijn visie was immers “correct weergegeven”, en bovendien vroeg men hem niet om “commentaar” op de geuite kritieken.

Een paar dagen later verschijnt dan het kwestieuze artikel. Naast enkele eindredactionele aanpassingen, bevat de gepubliceerde tekst een nieuw slot, dat als volgt gaat: *“Stafhouder [V.] wou geen enkel commentaar kwijt, vermoedelijk in het kader van de nieuwe openheid bij de Vlaamse Orde van Advocaten, waarvan hij een groot pleitbezorger is. Zo’n democratisch verschil maakt die Vlaamse Orde blijkbaar niet in vergelijking met de Belgische”*.

Bij fax van 9 maart 1998 maakte de heer V. zijn beklag bij de heer D.

Tweede klacht

De tweede klacht betreft een artikel in GvA van 10 augustus 1998. Dit bericht gaat over de verkiezing van een vertegenwoordiger van de stagiairs-advocaten aan de plaatselijke balie. Een candidate, A., behaalde bij die gelegenheid maar één stem. Het artikel

vermeldt hierover: “*Volgens haar komt dat omdat haar naam niet op voorhand was uitgehangen door stafhouder [V.]*”.

Het incident kadert in de bijzonder gespannen verhouding tussen de stafhouder en de jonge advocate, nadat de laatste zich onder anderen had laten fotograferen voor een boulevardblad.

Op basis van het artikel start de heer V. een (nieuwe) tuchtprocedure op tegen A. Hij stoort zich in het bijzonder aan de bewering dat hij haar kandidatuur niet op voorhand uitgehangen zou hebben.

In het kader hiervan schrijft A's raadsman journalist D. op 8 oktober aan met de vraag of hij kan “bevestigen of ontkennen of A. dit inderdaad rechtstreeks aan u alsdusdanig zou gesteld hebben?”

In een fax van 13 oktober antwoordt journalist D. aan de advocaat dat A. hem het gezegde niet rechtstreeks heeft meegedeeld. “Het verhaal kwam van de heer T., die zich in die periode als haar woordvoerder presenteerde. Ik leefde dus in de waan dat dit ook haar mening was, maar heb ze niet uit haar mond zelf vernomen.”

PROCEDURE

De Raad voor Deontologie bespreekt het dossier een eerste keer op 17 december 1998.

Op 28 januari worden stafhouder V. en journalist D. – elk afzonderlijk - door de Raad gehoord. Bij die gelegenheid overhandigt de heer V. een stavingsdocument betreffende nog een ander incident tussen hem en journalist D. (infra). De heer D. maakt een verweerschrift over.

De Raad voor Deontologie keurt onderhavig advies goed op 25 maart 1999.

DISCUSSIE

Algemeen

De twee klachten kaderen ontegensprekelijk in de gespannen verhouding die zich sinds enkele jaren tussen stafhouder V. en journalist D. voltrekt.

Pro-stafhouder V. haalt in dat verband een eerder incident aan tussen hemzelf en de heer D., dit naar aanleiding van een artikel in GvA van 22 mei 1997. Dat ging over een nieuw reglement van de plaatselijke Orde van Advocaten inzake contacten met de pers. Het artikel nam het reglement onder vuur, terwijl er volgens stafhouder V. juist een progressief beleid ten overstaan van de pers werd ingevoerd. De stafhouder bekloeg zich over dit artikel bij de hoofdredacteur van GvA.

Volgens de pro-stafhouder is het kernprobleem dat journalist D. hem persoonlijk viseert. Uit het proces-verbaal van het onderhoud met de heer V.: “Ik wil dat [D.] zijn agressie tegenover mij stopzet. Hij mag mij in de vernieling schrijven, maar dan op een correcte manier.”

Journalist D. repliceert dat precies de (pro-)stafhouder steeds een agressieve politiek gevoerd heeft tegen de pers. Zo verbood hij de lokale advocaten ieder contact met kranten. Uit de verweernota van D.: “Stafhouder [V.] schijnt niet volledig te beseffen wat de persvrijheid precies inhoudt. Op kritiek reageert hij eerder rancuneus. (...) [In dit geval] gaat het noch min noch meer om een intimidatie van de vrije nieuwsgaring en van de vrije pers. Eigenlijk zou de journalistenbond tegen dit manifeste misbruik van zijn eigen [deontologische] organen moeten protesteren bij de nieuwe stafhouder.”

Journalist D. voert nog aan dat de (pro-)stafhouder op geen enkel moment gebruikt gemaakt heeft van zijn wettelijk voorzien recht tot antwoord, waarmee “de kous eigenlijk al af is”. De (pro-)stafhouder stuurde zelfs geen lezersbrief, en in verband met de tweede klacht niet eens een persoonlijk protestbericht.

Hiertegenover stelt **stafhouder V.** dat hij meer waarde hecht aan een beoordeling door de eigen beroepsgroep van de journalist, dan aan de afdwinging van een recht van antwoord.

Inzake de eerste klacht.

Volgens stafhouder V. kan de door journalist D. gehanteerde handelswijze niet door de beugel. De journalist vroeg hem niet om “commentaar” op de geformuleerde kritieken, slechts om “opmerkingen”. “En opmerkingen had ik niet te formuleren”, schrijft de stafhouder in zijn fax van 9 maart 1998. De gegevens verstrekt in het artikel waren nu eenmaal correct. “Wanneer U mij [daarentegen] om commentaar had gevraagd, had U deze gekregen.”

De pro-stafhouder beklemtoont dat ook de belangen van de beroepsvereniging van advocaten die hij voorziet, zijn geschaad. En hetzelfde geldt voor wat de eer en de waardigheid van de pas onlangs opgerichte Vereniging van Vlaamse Balies betreft.

Journalist D. stelt hier om te beginnen tegenover dat hij eigenlijk niet eens verplicht was het stuk vooraf ter lezing aan te bieden aan de stafhouder.

Dat deze laatste misschien wel “commentaar” had willen geven op het artikel – maar dat dit hem niet met zoveel woorden was gevraagd – houdt volgens de journalist als argument geen steek, nu volgens Van Dale “commentaar” ook “opmerking” betekent. Ook de toevoeging van een paar zinnen aan het voorgelegde stuk is perfect verantwoord, want valt volstrekt onder de vrijheid van de pers om ook stuitende en schokkende commentaren te leveren.

Inzake de tweede klacht

Volgens stafhouder V. is ook de hier door journalist D. gebezigde handelswijze te laken, en bovendien meer dan in het eerste geval. Volgens klager kan men iemand niet bepaalde woorden in de mond leggen die feitelijk uitgesproken zijn door “een beweerde woordvoerder”. Dit is ronduit foutieve, en zelfs oneerlijke informatie. Waarom gebruikte journalist D. niet de termen “volgens haar woordvoerder”, of “uit welingelichte bron”? Daarbij komt dat A. zelf ontkent dat de heer T. haar woordvoerder zou zijn geweest. Waarom checkte D. dit niet? En waarom checkte hij inhoudelijk de informatie niet die woordvoerder T. hem had verstrekt?

Journalist D. stelt hiertegenover dat het eigen is aan woordvoerders dat zij optreden namens iemand, en dat het in zulk geval “niet nodig is om duidelijk te maken dat alleen maar een woordvoerder werd gecontacteerd”. Bovendien gaf woordvoerder T. zich toentertijd wel degelijk uit als de woordvoerder van A. “Hij was de persoon die de hele pers voor iedere fase van het geding [A] c/ [V.] optrommelde. T. zegde mij dat hij A. zou opbellen en mij binnen drie minuten terugbellen met commentaar. Hij deed dat ook en gaf mij die commentaar.”

ADVIES

Algemeen

Het komt de Raad voor Deontologie niet toe – ook al omdat zulks niet aan de Raad wordt gevraagd – om zich uit te spreken over de dieperliggende malaise die de relatie tussen (pro-)stafhouder V. en verslaggever D. kenmerkt.

De Raad wil er bij deze wel aan herinneren dat de pers in zijn verhouding met het gerechtelijk apparaat – zoals ten aanzien van alle andere maatschappelijke fenomenen – benevens de vrijheid zelfs de morele verplichting heeft deze kritisch te benaderen. Er is geen reden waarom de beroepsgroep van de advocatuur, en *a fortiori* de leidende figuren daarin, aan dat principe zouden ontsnappen. Ook de Raad van een lokale Orde van Advocaten, net zo goed als de stafhouder in persoon, zijn verantwoordelijke instanties die instaan voor een eigen beleid en aldus de toets van de kritiek moeten kunnen doorstaan. Dat geldt zowel voor hun algemene reguleringsbevoegdheid (bij voorbeeld inzake de pro-deobijstand) als ten aanzien van de individuele tuchtrechtspraak (zie de zaak-A).

De Raad stelt verder vast dat klagende partij in geen van beide zaken gebruik gemaakt heeft van het wettelijk gewaarborgde recht tot antwoord.

Inzake de eerste klacht

De Raad voor Deontologie stelt vast dat journalist D. de klagende partij, die in het voorziene artikel inderdaad in een kwaad daglicht werd gesteld, vrij ver tegemoetgekomen is door hem vooraf het artikel ter lezing aan te bieden.

Het onderscheid dat klager maakt tussen “opmerkingen” – die hem werden gevraagd maar die hij niet had – en “commentaar” – waarom hem niét werd gevraagd maar welke hij zeker zou gegeven hebben – komt de Raad voor Deontologie als te weinig relevant voor.

Wat de eigen commentaar betreft die de journalist *in fine* van zijn artikel toevoegt, herinnert de Raad aan het principe dat de persvrijheid evengoed het recht omvat om stuitende of schokkende commentaren te leveren (artikel 10 EVRM zoals ingevuld door EHRM inzake Sunday Times (1979) e.a.)

Inzake de tweede klacht

Wanneer een publieke figuur of instantie gebruik maakt van de diensten van een woordvoerder, is het journalistiek wel degelijk geoorloofd om de mededelingen van deze laatste rechtstreeks toe te schrijven aan de figuur of instantie voor wie de woordvoerder optreedt.

In casu kon de journalist er geredelijk van uitgaan dat wat de heer T. over de lokale balieverkiezingen en de positie van A. daarin verklaarde, eigenlijk de visie van A. zelf op de feiten betrof. Dat blijkt ook al uit het feit dat mevrouw A. zich op geen enkel moment gedistantieerd heeft van de publieke uitleg van de heer T. omtrent haar niet-verkiezing in het baliebestuur.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridische – het weze strafrechtelijke, het weze burgerrechtelijke – aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en), of wie anders ook.

Noot. Zie het advies van het College voor Deontologie van 3 juni 1999 verderop in dit jaarverslag.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

P. c/ C. (LA MEUSE)

25 maart 1999

PROBLEEMOMSCHRIJVING

1.

Het Bureau van de AVBB heeft dit dossier op 2 december 1998 overgemaakt aan de Raad voor Deontologie. Na een eerste bespreking tijdens de zitting van december 1998 heeft de Raad beslist de journalist in februari 1999 te horen. Onderhavig advies werd goedgekeurd op de vergadering van 25 maart 1999.

2.

Het dossier betreft een artikel dat werd gepubliceerd in *La Meuse* van 5 augustus 1998, waarin de moord op een zekere meneer P. tot in de details wordt beschreven. De zus van het slachtoffer klaagt erover dat ze *«pijnlijk werd getroffen door de onkiesheid waarmee de journalist de feiten vertelt.» «Wanneer een mens sterft, en dan nog wel op een zo gruwelijke manier, zijn dan niet enige tact en discretie vereist uit respect voor de verwanten van de overledene en die van de moordenaar ?»* Klaagster vermeldt ook dat ze de dood van haar broer brutaal via het betrokken artikel had moeten vernemen, omdat ze op het ogenblik van de feiten in het buitenland verbleef.

3.

Na zijn oproeping door de Raad voor Deontologie schrijft de journalist dat hij niet inziet waar zijn verhoor goed voor is, dat hij begrijpt dat de zus van het slachtoffer hem onkiesheid verwijt, maar dat de moord van een zeldzame barbaarsheid getuigde en dat de verhaalde feiten echt gebeurd zijn. Op het verwijt dat hij de informatie over de moord onmiddellijk openbaar heeft gemaakt, antwoordt de journalist dat een dagblad, en zeker één van de regionale pers, het zich niet kan veroorloven enkele dagen te wachten alvorens dit soort van informatie te brengen.

ADVIES

1.

De Raad voor Deontologie is van oordeel dat het schrijven van mevrouw P. geen formele klacht betreft, maar eerder een vraag vanwege een naaste van een slachtoffer omtrent de

manier waarop een journalist de weliswaar bewezen, maar desondanks gruwelijke feiten mag brengen.

De deontologische code die de AVBB, de BDVU en de NFIW hebben ondertekend geeft weinig aanwijzingen in dat verband, maar zegt wel dat "zij iedere ongeoorloofde inmenging in persoonlijke pijn en smarten moeten vermijden, tenzij overwegingen i.v.m. de persvrijheid dit noodzakelijk maken."

In het geval van faits divers impliceert de toepassing van die regel een zekere terughoudendheid in de manier waarop de feiten worden verslagen. Toch behoort het tot de taken van de journalist om het publiek te informeren en te proberen de gebeurtenissen, hoe pijnlijk ook, te duiden.

Daarom maant de Raad de journalisten aan ook voor de verwanten van de slachtoffers respect op te brengen en zich te onthouden van details die irrelevant zijn voor het publiek maar die de naasten van de slachtoffers terecht kunnen kwetsen.

2.

Moet een journalist de publicatie van een artikel uitstellen zolang de naasten nog niet op de hoogte zijn? De Raad is van oordeel dat de woordvoerders van de Parketten en de politiediensten ervoor moeten zorgen dat de verwanten eerder op de hoogte worden gebracht dan de journalisten, of dat ze de journalisten moeten verzoeken de informatie in te houden tot de naasten op de hoogte zijn. Als het om meerderjarige slachtoffers gaat, brengen de autoriteiten de verwanten jammer genoeg echter niet altijd op de hoogte.

3.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridische – het weze burgerrechtelijke, het weze strafrechtelijke – aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en) of van wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

HOOFDREDACTEUR V. (DE MORGEN) c/ HOOFDREDACTEUR D. (KNACK)

22 april 1999

OMSCHRIJVING VAN HET DOSSIER

De klacht van hoofdredacteur V. (De Morgen) slaat op een bijdrage van hoofdredacteur D. (Knack) over het gerechtelijk onderzoek in de KB Lux-zaak. Deze bijdrage verscheen op 8 april 1998 in het weekblad Knack.

De klacht werd ingediend op 13 mei 1998 bij de AVBB, en is langs die weg overgemaakt aan de Raad voor Deontologie. V. vulde het dossier op 12 december 1998 aan naar aanleiding van een nieuwe bijdrage over het KB Lux-onderzoek in Knack, gepubliceerd op 16 september 1998 en geschreven door een andere journalist van het weekblad. Deze aanvulling bevestigt vooral dat de redactie van Knack en V. verschillende inhoudelijke invalshoeken hebben in hun berichtgeving over het genoemde gerechtelijk onderzoek. De nagezonden informatie voegt niets toe aan de essentie van de oorspronkelijke klacht.

Samengevat komt de klacht van V. erop neer dat hij door D. ten onrechte beschuldigd zou zijn van de heling van gestolen documenten. V. klaagt aan dat hij deze beschuldiging niet heeft kunnen corrigeren via een wederwoord, en dat zodoende zijn professionele integriteit in het gedrang is gebracht.

PROCEDURE

De Raad voor Deontologie heeft D. meermaals en consequent de mogelijkheid geboden om een reactie te formuleren op de klacht van V. De oproepen bleven zonder resultaat. Dit verklaart de veel te grote vertraging in de behandeling van dit dossier, waardoor de Raad voor Deontologie pas tijdens een zitting op 22 april 1999 een advies heeft kunnen uitbrengen.

Pas in een brief van 25 januari 1999 herhaalt D. een belangrijk deel van zijn thesis over een informant in het KB Lux-onderzoek, zoals die ook al in zijn bijdrage van 8 april 1998 in Knack aan bod kwam.

Wezenlijk voor de procedure in dit dossier is dat D. in zijn brief van 25 januari 1999 laat weten dat hij “al jaren geen lid meer” is van de AVBB, en “zodoende niets kan te maken

hebben met haar interne orde". D. erkent de werking en de bevoegdheid van de Raad voor Deontologie dus niet.

In een brief van 21 februari 1999 aan D. stellen de voorzitter van de Raad voor Deontologie en de algemeen secretaris van de AVBB dat zij die houding betreuen. De voorzitter en nationaal secretaris herinneren er daarbij aan dat "het feit dat sommige journalisten mordicus elke tussenkomst van de instanties voor deontologie van de AVBB aan hun adres verwerpen, voor vele politieke en gerechtelijke verantwoordelijken een belangrijk argument vormt om de externe responsabilisering van de journalistieke sector op te drijven." Daarom wordt D. gevraagd te kiezen voor een andere opstelling. Tevergeefs.

Het advies dat de Raad voor Deontologie in dit dossier uitbrengt, is dan ook tot stand gekomen zonder dat de twee betrokken journalisten op een zitting van de Raad gehoord zijn.

ADVIES

De Raad voor Deontologie betreurt de afwijzing door een journalist van de uitnodiging om te reageren op een klacht. De Raad voor Deontologie meent dat het lidmaatschap van de AVBB niet het enige relevante criterium is om over een voorgelegde klacht of over een vraag om advies een uitspraak te kunnen doen. De toepassing van de journalistieke deontologie is niet beperkt tot leden van de AVBB.

Het feit dat sommige journalisten mordicus elke tussenkomst van de instanties voor deontologie van de AVBB aan hun adres verwerpen, is voor vele politieke en gerechtelijke verantwoordelijken inderdaad een argument om de externe responsabilisering van de journalistieke sector op te drijven.

De Raad voor Deontologie spreekt zich niet uit over de inhoudelijke polemiek tussen de twee betrokken journalisten in hun berichtgeving over het gerechtelijk onderzoek in de KB Lux-zaak. Dit is niet de bevoegdheid van de Raad voor Deontologie. Op basis van de lectuur van voorgelegde stukken (in casu de klacht en het Knack-artikel van 8 april 1998), meent De Raad nochtans dat de regels van de professionele collegialiteit zwaar onder druk komen te staan wanneer de ene journalist de andere omschrijft als iemand aan wie een welomschreven bron 'niet zonder succes gestolen KBL-documenten heeft verpatst', en dit zonder een wederwoord van de aldus in opspraak gebrachte collega.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de hetzij burgerrechtelijke hetzij strafrechtelijke aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en) of wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

ONDERZOEKSRECHTER B. c/ D. (DE FINANCIËEL-ECONOMISCHE TIJD)

22 april 1999

OMSCHRIJVING VAN DE KLACHT

In een brief van 5 december 1998 beklagt de heer B., onderzoeksrechter te X, zich over de wijze waarop hij behandeld is door D., journalist bij de Financieel-Economische Tijd.

De aanleiding is een artikelenreeks van D. over een gerechtelijk onderzoek rond BTW-fraude bij het computerbedrijf A. De diverse artikelen, gepubliceerd op respectievelijk 8, 9 en 11 juli 1998, zijn overwegend geïnspireerd door A. en zijn zaakvoerder T. Verhaald wordt onder anderen hoe bedrijf A. (zelf) het slachtoffer is geworden van buitenlandse fraudeurs (FET 8 juli '98). Verder wordt, onder de kop '[A.] in handen van het gerecht of Kafka tot de derde macht', zwaar uitgehaald naar de speurders in de zaak (FET 9 juli). Twee politiemensen zouden zich schuldig gemaakt hebben aan laster en aan de schending van hun beroepsgeheim, door in informele contacten met buitenstaanders over het onderzoek tegen A. te spreken. Onderzoeksrechter B. dan weer zou doen blijken van bevooroordeeldheid en een gebrek aan sereniteit.

De klacht betreft in essentie het onvoldoende in acht nemen door de journalist van het deontologische beginsel van woord en wederwoord.

Bovendien zou de journalist verkeerdelijk de indruk gegeven hebben dat hij dit beginsel wel in acht nam, door aan het einde van zijn artikel van 9 juli toe te voegen: "Onderzoeksrechter [B.] ging niet in op ons verzoek tot een onderhoud over dit dossier." Volgens klager is deze vermelding "vals", omdat de journalist hem nooit iets zou gevraagd hebben en hij bovendien ook nooit contact opgenomen zou hebben met de officiële woordvoerder van het lokale parket. Klagers griffier had hem nochtans naar deze doorverwezen, nu de onderzoeksrechter zelf "in geen enkel dossier verklaringen aflegt" aan de pers.

Klager besluit dat, niettegenstaande zijn eigen stilzwijgen, de journalist wel degelijk een onafhankelijk onderzoek rond de zaak had kunnen voeren "aan de hand van voor het publiek toegankelijke informatie".

VERWEER VAN DE JOURNALIST

In een verweerschrift gedateerd op 25 februari 1999 en ook mondeling, tijdens een hoorzitting van de Raad voor Deontologie op dezelfde datum, reageert D. op de klacht. Hij noemt het gerechtsdossier rond het bedrijf A. “een kafkaïaans voorbeeld van hoe een onderzoek naar vermeende BTW-fraude uit de hand kan lopen”.

Eerst ontving hij een emotionele brief van personeelsleden van A., vervolgens had hij contact met de managers van A. en hun advocaten. Journalist D. drong daarbij aan op “tastbaar materiaal”, en zo kreeg hij de beschikking over “naar schatting driehonderd bladzijden uit het gerechtelijk onderzoek”.

Journalist D. beklemtoont verder dat hij langs de telefoon wel degelijk aan de griffier van onderzoeksrechter B. heeft gevraagd dat deze laatste hem zou terugbellen. Dat gebeurde echter niet. De journalist probeerde nog even N. te contacteren, die de officiële perswoordvoerder is van het plaatselijke parket, maar hij staakte zijn poging toen “na zeer langdurig bellen niet werd afgehaakt”. Bovendien was het bij nader inzien zaak de onderzoeksrechter persoonlijk te spreken, nu de geplande berichtgeving diens persoonlijke rol in het dossier rond bedrijf A. betrof.

De journalist besluit dat hij, niettegenstaande het stilzwijgen van de onderzoeksrechter, op basis van publiek toegankelijke én niet publiek toegankelijke informatie, een “relevant” artikel heeft gemaakt. Ter staving verwijst hij naar het arrest van het plaatselijke hof van beroep d.d. 30 november 1998, waarbij onderzoeksrechter B. van het dossier rond bedrijf A. wordt afgehaald, dit gelet op het teleorgaan van de voor het onderzoek vereiste sereniteit. Dat de onderzoeksrechter zijn klacht bij de Raad voor Deontologie indiende uitgerekend een kleine week na dit arrest, maakt voor de journalist duidelijk dat het om een “zuivere retorsiemaatregel” gaat.

De journalist is bereid de leden van de Raad inzage te verlenen in de vertrouwelijke stukken die hij bezit, maar houdt hen dan wel aan hun plicht om het journalistieke bronnengeheim te respecteren.

ADVIES

a) Algemene beschouwingen

De Raad voor Deontologie stelt met klager vast dat de gewraakte berichtgeving moeilijk onder het label volledig kan geplaatst worden. Daarvoor is ze te eenzijdig geïnspireerd door het betrokken, van BTW-fraude verdachte bedrijf.

De journalist deed weliswaar de moeite het verhaal van het betrokken bedrijf te verifiëren aan de hand van authentieke dossierstukken, i.e. “naar schatting driehonderd bladzijden uit het gerechtelijk onderzoek”. Toch biedt ook dit nog geen garantie op volledigheid van de informatie.

De Raad voor Deontologie stelt anderzijds vast dat de journalist op geen enkel moment echt de indruk geeft een perfect volledig verhaal te willen brengen. In het artikel van 9 juli 1998 bij voorbeeld wordt de heer T., zaakvoerder van A., herhaaldelijk expliciet als centrale personage opgevoerd, en bovendien ook voortdurend geciteerd. Een opvallende driekolomsfoto van T., middenin het artikel, accentueert deze invalshoek nog. En minstens even verhelderend is het aan het eind van het stuk cursief afgedrukte naschrift: *“Onderzoeksrechter [B.] ging niet in op ons verzoek tot een onderhoud over dit dossier.”*

De Raad voor Deontologie herinnert eraan dat de persvrijheid ook de vrijheid omvat om subjectieve ervaringen en gedachten kenbaar te maken, ook wanneer deze kritiek inhouden op het gerechtelijk functioneren.

Weliswaar zal de pers zich daarbij ten allen tijde laten leiden door haar deontologische beginselen, waaronder de verplichting van hoor en wederhoor. Dit geldt evengoed ten overstaan van op zeker ogenblik bekritiseerde gerechtsfunctionarissen. Het hierboven al aangehaalde en cursief gezette naschrift bewijst dat de journalist zich alvast formeel van de deontologische regel in kwestie gekweten heeft. Als het geval zich voordoet, vormt de vermelding ‘weigert elke commentaar’ een afdoende toepassing van het voorschrift van woord en wederwoord.

b) De praktische implementatie van het beginsel van woord en wederwoord

Blijft de vraag of de journalist in de praktijk inderdaad voldoende initiatief genomen heeft om de versie van onderzoeksrechter B. te achterhalen.

De Raad voor Deontologie begrijpt dat de journalist de onderzoeksrechter persoonlijk wilde spreken, gelet op het feit dat deze persoonlijk het voorwerp uitmaakte van de geplande berichtgeving. De Raad betreurt tegelijk dat een onderzoeksrechter zich in zulke situaties niet wat soepeler opstelt – al was het maar om te proberen te eenzijdige berichtgeving in de pers te vermijden. De Raad vreest overigens dat incidenten zoals dit in de toekomst nog meer zullen voorkomen, nu de wet-Franchimont met zoveel woorden aan onderzoeksrechters verbiedt om nog verklaringen af te leggen aan de pers.

De Raad brengt tot slot begrip op voor het feit dat de journalist uiteindelijk niet te rade ging bij de officiële perswoordvoerder van het parket. Zoals supra aangehaald betrof de vraag om informatie de persoonlijke rol van de onderzoeksrechter in het dossier. Bovendien bleek de woordvoerder maar moeilijk bereikbaar te zijn. Dat gegeven is, met alle respect voor de betrokken woordvoerder zelf, symptomatisch voor de manke toegankelijkheid van het gerecht in het algemeen.

Een journalist kan niet ten kwade geduid worden zijn oor niet te luisteren te hebben gelegd bij het gerechtelijk apparaat, wanneer dat gerechtelijk apparaat zelf nalaat in een elementaire communicatie met de pers te voorzien.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridische – het weze burgerrechtelijke, het weze strafrechtelijke – aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en) of wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

LE MATIN c/ JOURNALIST Z. (LE SOIR ILLUSTRÉ)

27 mei 1999

DE FEITEN

Met een schrijven van 27 november 1998 dient de hoofdredacteur van het dagblad *Le Matin* klacht in bij de Raad voor Deontologie tegen een journalist van de *Soir Illustré*, Z., wegens een artikel van 28/11/98, dat ging over zijn krant «waarvan sommige journalisten collega's verklikken».

De Raad neemt kennis van het schrijven tijdens de zitting van 17 december en beslist de beide partijen te horen.

Een recht van antwoord van de verantwoordelijke uitgever van *Le Matin* wordt gepubliceerd in de *Soir Illustré* van 16/12/98, samen met een commentaarstuk van de directeur van het weekblad.

Journalist Z. deelt in zijn schrijven van 19/02/99 mee dat hij gehoord wenst te worden, maar verzoekt om uitstel van de hoorzitting op grond van zijn professionele verplichtingen.

In een brief van 22/02/99 verklaart de klagende hoofdredacteur dat hij het niet nodig acht door de Raad te worden gehoord om bijkomende inlichtingen te verstrekken.

HOORZITTING MET JOURNALIST Z

Z. wordt door de Raad voor Deontologie gehoord op 22 april 1999. De journalist baseert zijn beschuldiging aan het adres van *Le Matin* op twee artikelen, verschenen op respectievelijk 15 oktober en 19 oktober, omtrent contacten die plaatsvonden tussen (niet-vermelde) journalisten en onderzoeksrechter Langlois in de dossiers X in Neufchâteau.

Z. voert aan dat het bronnengeheim van confraters in die artikels flagrant wordt geschonden en dat hun morele en intellectuele integriteit aan de kaak wordt gesteld.

Hij situeert de feiten in de «passionele sfeer van toen».

ADVIES

De Raad herinnert eraan dat het bronnengeheim een essentiële pijler van het vak is en verwijst naar het advies dat hij in een gelijkaardige zaak op 21 juli 1998 uitbracht. Daarin stelt de Raad voor Deontologie «in het algemeen dat het respecteren van het bronnengeheim bij uitbreiding ook moet gelden voor de bronnen van collega's en in dit tweede geval dus meer dan een ongeschreven regel is.»

De Raad beklemtoont dat hij bevoegd is om dat soort gevallen (op vraag van de partijen die zich benadeeld voelen) te behandelen, zonder dat het tot een “afrekening” via bemiddelende kranten moet komen.

In dat verband schaarde de Raad zich achter de passus in het werk *Droits et Devoirs du journaliste* (J. DEMARTEAU/L. DUWAERTS) omtrent de pennenstrijd. Daarin wordt gesteld dat, hoewel “het legitiem is de ideeën en het publiek gedrag van anderen te bekritisieren” en “confraterniteit niet belet dat een journalist discuteert over de mening en de politieke of sociale activiteit van een andere journalist”, het een feit blijft dat “de confraterniteit verbiedt om in een pennenstrijd onthullingen te doen waarvan de betrokkenen terecht menen dat ze hen schade toebrengen” (vertaald).

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridische - het weze strafrechtelijke, het weze burgerrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en) of wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

JOURNALIST P. (VRAAG OM INFORMATIE)

27 mei 1999

DE FEITEN

In een brief van 23 februari 1999 stelt journaliste P. dat ze “getrouwd is met een rijkswachter” en dat ze “informatie omtrent de rijkswacht en de politie moet brengen”. Ze vraagt aan de AVBB of dat voor geen deontologische problemen zorgt. Dat schrijven wordt overgemaakt aan de Raad voor Deontologie, die er tijdens de vergadering van 22 april kennis van neemt.

ONDERZOEK

In opdracht van de Raad ondervraagt één van de leden de betrokkene telefonisch. Ze deelt mee dat ze nooit problemen heeft gehad met het werk maar dat ze “duidelijk wil weten waar ze staat”.

De Raad verheugt zich over de houding van deze jonge journaliste en haar bekommernis om de deontologie.

ADVIES

Aangezien zowel de geest van onpartijdigheid als het respect voor de deontologie basisregels van het vak zijn, kan men niet *a priori* stellen dat een journalist ze niet respecteert.

In dit specifieke geval is de gezinssituatie officieel bekend, wat een proces wegens opzet uitsluit.

Het is de taak van de journalist om eerlijk uit te maken in welke gevallen hij moet verzoeken om van een taak te worden ontheven.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridische - het weze strafrechtelijke, het weze burgerrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en) of wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

D.G. c/ JOURNALIST D. (LE SOIR)

24 juni 1999

OMSCHRIJVING

Het dossier betreft een artikel verschenen in de krant *Le Soir* op 19 augustus 1998 onder de kop “*Amoureux transi, il meurt de peur en se suicidant*” (“*Gek van liefde sterft hij van schrik terwijl hij zelfmoord pleegt*”). Het artikel verhaalt de omstandigheden van het overlijden van een man, die voorgesteld wordt als alcoholicus en ongelukkig in de liefde en die gepoogd heeft zich van het leven te beroven met behulp van een alarmpistool. De gerechtsdokter stelde vast dat de man “gestorven is van angst” vooraleer de trekker over te halen.

De dochter van het slachtoffer schrijft in december 1998 naar de Raad voor Deontologie teneinde haar beklag te doen. Ze vecht de waarachtigheid van enkele gerapporteerde feiten aan, beschouwt het artikel als een belediging aan het adres van haar vader en ook nog als een overschrijding van het respect voor diens privacy, die voor een groot publiek te grabbel is gegooid.

Klaagster ontmoette de journalist op de redactie van diens dagblad. Vervolgens stuurde ze een recht van antwoord, dat echter niet gepubliceerd werd, omdat de hoofdredacteur vond dat er geen ‘fout’ gemaakt was.

Klaagster vraagt daarom aan de Raad haar te helpen “een waarheid in ere te herstellen waarop haar vader tot en met recht heeft, omdat het om een formidabel iemand gaat en het onbegrijpelijk is dat iemand die hem niet kende zich veroorlooft dergelijke wreedheden over hem te publiceren.”

Bij de klachtbrief is een schrijven van vrienden en nabestaanden van de overledene gevoegd, waarin de journalist eveneens verweten wordt een tekort aan respect te hebben betoond, een amalgaam van persoonlijke gegevens te hebben gemaakt, en zich aan sensatiezucht te buiten te zijn gegaan.

PROCEDURE

De journalist, uitgenodigd op de vergadering van de Raad van 25 februari 1999, kan daarop niet aanwezig zijn, maar laat in een schrijven van 22 februari enkele verduidelijkingen geworden.

Hij beklemtoont dat de gerelateerde feiten gebaseerd zijn op informatie die bekomen werd bij het parket en bij de politie, en dat de omstandigheden van het overlijden bevestigd werden in een rapport van de gerechtsdokter.

Deze omstandigheden (hartaanval naar aanleiding van een zelfmoordpoging met een alarmpistool) werden dermate uitzonderlijk bevonden dat de krant besliste om te publiceren, en dit niettegenstaande de deontologische opstelling eigen aan de krant om zich niet te mengen in het privé-leven en in het bijzonder geen verslag uit te brengen over zelfmoorden.

De journalist erkent dat hij de naam van het slachtoffer niet had mogen prijs geven, iets waarop hij sedertdien scrupuleus toeziet.

Hij wijst er de Raad nog op dat de gelaakte berichtgeving evengoed in andere media gebracht is, en dat hij, in tegenstelling tot zijn collega's, aanvaard heeft om de dochter van het slachtoffer te ontmoeten.

ADVIES

1. De pers kan berichten over een zelfmoord. Het kan immers gaan om een sociaal relevant gegeven, dat bovendien de veruitwendiging kan zijn van een algemenere malaise in de samenleving.
2. Bij het berichten over een zelfmoord zullen de journalist en diens redactie verantwoordelijken zich wel absoluut houden aan de verplichting om de privacy van de betrokkene en zijn nabestaanden te vrijwaren. Volgens de Code van journalistieke beginselen, in 1982 aangenomen door de AVBB en de BVVDU/NFIW, moeten “de uitgevers, de hoofdredacteurs en de journalisten de individuele waardigheid en privacy respecteren; zij moeten iedere ongeoorloofde inmenging in persoonlijke pijn en smart vermijden, tenzij overwegingen in verband met de persvrijheid dit noodzakelijk maken.” (beginsel 5). Zulks betekent dat bij een zelfmoord in principe geen namen gepubliceerd worden noch andere persoonsgegevens die identificatie toelaten.

De uitzonderingen betreffen publieke figuren alsook personen die met hun zelfmoord zeer uitdrukkelijk zelf de publiciteit zochten.

In het voorliggende geval geeft de journalist zelf toe dat hij de naam van de zelfmoorde ten onrechte vrijgegeven heeft. De Raad voor Deontologie sluit zich daarbij aan.

3. Teneinde navolging door anderen te vermijden, zullen de journalist en diens redactie verantwoordelijken er zich verder voor hoeden een zelfmoord op een te prominente of sensationele manier te brengen. In hetzelfde verband moet er voor

gepast worden in detail te gaan over de methode van de zelfmoord. Ook simplistische of romantiserende verklaringen van de zelfmoord moeten in dit licht vermeden worden (*).

De Raad voor Deontologie is van oordeel dat de aangeklaagde berichtgeving ook op dit punt faalt.

4. Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridisch-gerechtelijke verantwoordelijkheid van de betrokken journalist(en) of van wie anders ook.

(*). Vergelijk met de *Media Recommendations* van de *American Association of Suicidology*.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

JOURNALIST B. c/ DIRECTEUR C. (TRENDS)

24 juni 1999

OMSCHRIJVING

Journaliste B. is op 7 juli 1999 om dringende redenen ontslagen bij Trends Magazine. Ze vecht dat ontslag aan voor de arbeidsrechtbank. Volgens mevrouw B., hierna klaagster genoemd, is bij het ontslag echter ook een flagrant loopje genomen met de journalistieke deontologie, vandaar haar parallelle actie bij de Raad.

Directe aanleiding voor het ontslag was een meningsverschil met de directeur van Trends, de heer C., over berichtgeving rond de luchthaven van Deurne. Klaagster volgde het luchtvaartdossier sinds vijftien jaar op de voet bij Trends. In casu beoogde klaagster een kaderstukje te brengen rond vliegtechnische argumenten voor de verlenging van de betreffende startbaan. Naar haar zeggen verplichtte de directie haar toen de inhoud integraal te vervangen door informatie afkomstig van de 'lobby' tegen de verlenging van de betreffende startbaan. Klaagster weigerde dat en stelde vervolgens voor het artikel helemaal te schrappen. Waarop de directie zou geantwoord hebben: 'OK, uw stuk vliegt eruit en gij ook.'

Het ontslag van klaagster is formeel gebaseerd op de zware beroepsfout vertrouwelijke informatie die de heer C. haar bezorgde omtrent het dossier Deurne te hebben doorspeeld aan derden, te weten enkele hoofdrolspelers in het betrokken dossier. Klaagster zou een van deze hoofdrolspelers ook een nog te verschijnen tekst van de heer C. hebben bezorgd. Haar wordt verder kwalijk genomen "belangrijke bronnen tegen elkaar opgezet te hebben, nadat dezen een interview wilden toestaan aan Trends Magazine, waarbij dezen zich door Trends Magazine bekocht voelen, met alle schade vandien voor de N.V. Trends."

Klaagster ontkent slordig met vertrouwelijke informatie omgesprongen te hebben. "Journalisten leven van zogenaamde vertrouwelijke informatie." Ze stelt ook niet verantwoordelijk te kunnen gesteld worden voor een ruzie tussen zakelijke partners. Tot slot wijst ze op de vriendschappelijke relatie tussen de heer C. en een van de zakelijke hoofdrolspelers in het dossier Deurne.

Meer in het algemeen voert klaagster nog aan dat haar tijd eigenlijk toch gekomen was. "De heer [C.] heeft graag jong bloed in dienst, mensen die hij kan kneden. Zo ontslaat de directie elk jaar wel eens iemand."

PROCEDURE

De Raad voor Deontologie behandelde het dossier op zijn zittingen van 25 maart, 22 april, 27 mei en 24 juni 1999.

Op 22 april werd klaagster gehoord.

De heer C. werd uitgenodigd, maar liet in een aangetekend schrijven van 20 april verstaan niet te willen komen. In dezelfde brief vroeg hij de Raad zijn beslissing op te schorten tot de arbeidsrechtbank uitspraak heeft gedaan. Temeer omdat de Raad, blijkens de door klaagster ingediende stukken, over een zeer onvolledig dossier zou beschikken. De voorzitter en de algemeen secretaris van de Raad dringen in een brief van 29 april nogmaals aan op een gesprek, maar in een schrijven van 8 mei bevestigt de heer C. zijn positie.

ADVIES

De Raad herhaalt vooraf dat hij op geen enkele manier gebonden is door het aanhangig zijn van het kwestieuze dossier bij een rechtscollege, het weze een strafrechtbank, een burgerlijke rechtbank of een arbeidsrechtbank. Recht en deontologie zijn twee gescheiden zaken. Het is niet omdat iets juridisch verboden is, dat het ook deontologisch verboden zou zijn. Omgekeerd is het niet omdat iets juridisch toegelaten is, dat het ook deontologisch oirbaar zou zijn.

De Raad betreurt dan ook de houding van directeur C. om niet in te gaan op de vraag om een open gedachtenwisseling.

De Raad ontwaart in het complexe dossier twee deontologische vragen:

- 1) Werd op klaagster een onverantwoorde, zakelijk geïnspireerde druk uitgeoefend inzake haar journalistiek werk?
- 2) Sprong klaagster onverantwoordelijk om met vertrouwelijke informatie die afkomstig was van een collega?

In verband met de eerste vraag

Gelet op de afwijzende houding van de heer C. bevindt de Raad zich niet in de positie om hierover sluitende uitspraken te doen.

De Raad wenst er bij deze wel aan te herinneren dat de journalistieke onafhankelijkheid ook gewaarborgd moet zijn ten overstaan van economische machtsfactoren. Op het werk van de journalist mag door diens werkgever geen zakelijk geïnspireerde druk uitgeoefend worden. Voor de persvrijheid en het recht op informatie in het algemeen is het uitgesloten

dat de politiek-geïnspireerde manipulaties van weleer vandaag vervangen zouden worden door louter commerciële drijfveren.

In verband met de tweede vraag

Gelet op de afwijzende houding van de heer C. bevindt de Raad zich evenmin in de positie om hierover sluitende uitspraken te doen.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridisch-gerechtigde aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en) of van wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

B. c/ BELGISCH-ISRAELITISCH WEEKBLAD

24 juni 1999

DE FEITEN

Op 30 oktober 1998 publiceert het Belgisch-Israëlitisch Weekblad een kort berichtje waaruit blijkt dat iemand een klacht ingediend heeft tegen ene B., dit wegens oproep tot haat tegen de joodse gemeenschap. In de titel van het stukje wordt de heer B. voorgesteld als een “'Joodse' Jodenhater”. In het stukje zelf wordt verduidelijkt dat hij “zich enkele jaren geleden tot het jodendom bekeerde” maar niettemin “reeds een trieste faam verworven [heeft] door met gal te spuwen op alles wat binnen het jodendom vooraanstaand en respectabel is”. De heer B. zou verder “de rol van de nazi's in de uitroeiing van de joden [minimaliseren] door een niet onbelangrijke rol toe te schrijven aan de zionistische en ongelovige joden”. In de laatste alinea wordt een gezegde geciteerd: “Heer, bescherm mij tegen mijn vrienden, tegen mijn vijanden zal ik mezelf wel beschermen.”

De heer B., hierna klager genoemd, stuurde verscheidene keren een recht van antwoord op naar het B.I.W., maar zonder gevolg. De D., verantwoordelijk voor het weekblad, verantwoordt die weigeringen door (a) het feit dat klager zonder reden derden in zijn antwoord betrok en (b) zich in zijn antwoord te buiten ging aan beledigende taal.

Op 17 januari 1999 stuurde klager de heer D. een lange, persoonlijke brief om nogmaals de publicatie van het recht van antwoord te vragen. Deze brief verschijnt wél in het B.I.W., editie van 12 februari 1999.

PROBLEEMSTELLING

Klager voert aan dat de publicatie van zijn brief op 12 februari niet voldoet aan de vereisten inzake het recht tot antwoord, zoals de wet van 23 juni 1961 deze formuleert. Hij ziet hierin een deontologische tekortkoming.

ADVIES

De Raad voor Deontologie heeft niet te oordelen over het al dan niet correct zijn van een toepassing die gemaakt wordt van de wet van 23 juni 1961 betreffende het recht tot

antwoord. Die beoordeling, houdende in casu de concrete toetsing van een weigering tot publicatie van een recht van antwoord aan de mogelijkheden die de wet ter zake voorziet, komt uitsluitend de daartoe bevoegde rechtscolleges toe.

De Raad voor Deontologie heeft wel te oordelen of het deontologische principe van woord en wederwoord correct toegepast is. Die deontologische regel kàn in haar toepassing samenvallen met de invulling van de wettelijke regeling omtrent het recht tot antwoord, maar dat hoéft zo niet te zijn. Soms is het recht strenger dan de deontologie, en zo is het niet omdat een recht van antwoord moet verschijnen en de wet op het recht tot antwoord geschonden wordt wanneer dat niet gebeurt, dat het deontologische principe van woord en wederwoord met de voeten getreden zou zijn. Soms, omgekeerd, is de deontologie strenger dan het recht, en dus kan het gebeuren dat het deontologische beginsel van woord en wederwoord in een concreet geval geschonden wordt daar waar de wetgeving op het recht tot antwoord (bij voorbeeld door toedoen van de veelvuldige formaliteitsvereisten daarin) dat niet is.

In het voorliggende geval oordeelt de Raad voor Deontologie dat het deontologische principe van woord en wederwoord in afdoende mate door het Belgisch-Israëlitisch Weekblad in acht genomen is. De visie van klager is, via de lange brief van zijn hand die in het weekblad werd gepubliceerd, ruimschoots en bovendien letterlijk aan bod gekomen.

Deze beoordeling blijft van kracht ook wanneer een rechtscollege alsnog tot de bevinding zou komen dat de wet op het recht tot antwoord in deze geschonden is.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridisch-gerechtigde verantwoordelijkheid van de betrokken journalist(en), of van wie anders ook.

Noot. Zie het advies van het College voor Deontologie van 3 maart 2000, verderop in dit jaarverslag.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

BUREAU AVBB c/ JOURNALIST M. (VERS L'AVENIR)

24 juni 1999

OMSCHRIJVING

Het dossier betreft een artikel in de krant *Vers l'Avenir*, medio maart. Het gaat om een procesverslag, getekend M., in een correctionele strafzaak tegen een *père Croisier* uit Hannut. Deze man, een zeventiger die jarenlang in Zaïre actief was, zou zich volgens de strafvordering op zeker ogenblik te buiten gegaan zijn aan seksueel misbruik van een man. De geestelijke voert aan dat hij dacht dat zijn homoseksuele partner instemde met het gebeurde.

In het krantenbericht worden nogal expliciete details gegeven van het incident in kwestie.

Het vonnis van de rechtbank van Hoei zou volgen op 26 maart.

PROCEDURE

Het Bureau van de AVBB vraagt in een schrijven van 23 maart 1999 dat de Raad voor Deontologie zijn mening zou geven over het al dan niet deontologisch geoorloofd zijn van de berichtgeving in kwestie.

Het Bureau stelt twee precieze vragen:

- 1) Door niet de naam van de betrokken geestelijke te noemen, heeft de journalist feitelijk een verdenking gelaad op alle leden van de (kleine) religieuze gemeenschap van de *Croisiers de Hannut*. Had de journalist bijgevolg al dan niet beter de naam van de betrokkene prijs gegeven?
- 2) Had de journalist niet beter op het vonnis gewacht vooraleer sowieso verslag uit te brengen over de zaak?

ADVIES

Inzake de tweede vraag

Een journalist en een medium kunnen niet ten kwade geduid worden verslag uit te brengen van een rechtszitting, ook wanneer het vonnis nog niet geveld is. Een proces is

per definitie een nieuwsfeit. Bovendien voorzien de wet en de gerechtelijke instanties in een nagenoeg onbeperkte openbaarheid van de terechtzittingen. Bekeken vanuit het recht op informatie van het publiek valt verslag uitbrengen over een proces zelfs onder de deontologische verplichtingen van de journalist.

Inzake de eerste vraag

Een andere vraag is of en in hoeverre bij het brengen van deze berichtgeving ook namen kunnen worden genoemd ? En moet daarbij verschillend rekening gehouden worden met namen van particulieren en namen van entiteiten, bij voorbeeld een geestelijke orde ?

Ook al voorziet de wetgeving op de rechterlijke organisatie nauwelijks beperkingen hieromtrent – de enige uitzonderingen betreffen echtscheidingszaken, jeugdbescherming, en slachtoffers van seksuele delinquentie – toch heerst bij de AVBB al geruime tijd het besef dat journalisten omzichtig moeten omspringen met het noemen van namen. Een uitzondering betreft personen die zelf de publiciteit zoeken, alsmede zogenaamde publieke figuren wanneer de feiten in verband staan met zijn of haar functie.

Een andere uitzondering betreft de namen van entiteiten, het weze een overheidsorgaan, een privaat bedrijf of... een religieuze orde.

De Raad voor Deontologie is in het voorliggende geval van oordeel dat het noemen van de religieuze orde waartoe de betichte behoort, niet beschouwd kan worden als een deontologische fout.

Het klopt dat door het noemen van deze orde en níét de naam van de direct betrokken geestelijke, feitelijk een verdenking zou kunnen gelaad worden op alle leden van de orde in kwestie. Anderzijds zou door het alleen maar aangeven dat het om een geestelijke gaat zonder de orde te noemen, weer een verdenking kunnen gelaad worden op alle orden en geestelijken in het land, tot grote ontevredenheid van al deze laatsten.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridisch-gerechtelijke verantwoordelijkheid van de betrokken journalist(en), of van wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

VAKBONDSAFGEVAARDIGDEN S. e.a. c/V. (LE SOIR)

30 september 1999

PROBLEEMOMSCHRIJVING

In een schrijven van 15 april 1999 hebben vijf personen via hun advocaat klacht ingediend bij het Bureau van de AVBB aangaande de publicatie van een artikel van journaliste V. in *Le Soir*. In dat artikel wordt uiteengezet hoe de extreemlinkse partij PTB bepaalde vakbonden probeert te infiltreren. Het artikel werd gepubliceerd samen met een facsimile van een document waarin een veertigtal personen bij naam - waaronder ook de eisers - worden genoemd en waarin voor elk van hen wordt vermeld hoe het staat met hun contacten met de PTB.

Het Bureau heeft het dossier overgemaakt aan de Raad voor Deontologie. De journaliste en de advocaat van de eisers werden gehoord op 26 augustus 1999. De Raad heeft het huidige advies goedgekeurd op 30 september.

HOORZITTING MET DE PARTIJEN

De journaliste stelt dat ze niet alleen het gepubliceerde document, maar een documentenbundel heeft kunnen inkijken, dat ze de herkomst van die bundel en alle data heeft gecheckt en dat die documenten in de vakbond al in omloop waren.

De beslissing om de facsimile te publiceren werd genomen in overleg met de hiërarchie van de krant om te vermijden dat men haar zou verwijten dat ze geruchten of leugens publiceert. Hoewel de infiltratiepraktijken in de betrokken kringen een publiek geheim zijn, moesten ze nog openbaar worden gemaakt om de betrokken vakbonden tot een reactie te dwingen.

De journaliste stelt dat ze het dossier heeft gevolgd. Enerzijds heeft ze interviews met de vakbondsleiding gepubliceerd, en anderzijds is ze ingegaan op alle vragen om rechtzetting of verduidelijking.

De advocaat van de klagers houdt vol dat de publicatie van dat artikel zijn cliënten nadeel heeft berokkend, zowel professioneel als privé. Hij benadrukt dat er sprake is van nadeel wanneer de informatie niet van publiek belang is, maar zaken uit het privé-leven betreft. Hij vindt dat de journaliste onvoldoende voorzorgen heeft genomen, aangezien de schade alleen al door de publicatie van de namen werd aangericht. Om de schade te herstellen is er dus meer nodig dan een recht van antwoord. Hij voegt eraan toe dat er in dit dossier ook gerechtelijke stappen werden gezet.

De klagers verwijten de journaliste ook dat ze de gegevens niet dubbel heeft gecontroleerd door voor de publicatie contact op te nemen met de personen die in de facsimile worden vermeld.

ADVIES

Het komt de Raad voor Deontologie niet toe om te oordelen of het al dan niet opportuun is bepaalde inlichtingen te brengen. Toch benadrukt hij dat het precies de taak is van de journalisten om, in het publiek belang, verborgen praktijken aan het licht te brengen (in dit geval pogingen tot infiltratie van een vakbond door een extreem-linkse partij). De Raad moet zich uitspreken over deontologische kwesties die te maken hebben met de manier waarop een onderwerp wordt behandeld.

Wat betreft de controle van de bronnen: de Raad is van oordeel dat de bronnen voldoende werden gecontroleerd en dat de journaliste de personen, van wie de naam in de facsimile wordt vermeld, in dit geval niet vooraf moest contacteren.

Wat betreft de voorzorgen die de journaliste heeft genomen: de Raad is van oordeel dat de waarschuwingen in het artikel en de nadien gepubliceerde rechtzettingen volstaan om verwarring te vermijden, in tegenstelling tot wat de eisers beweren.

Wat betreft de bescherming van het privé-leven: de (tijdelijke en permanente) vakbondsafgevaardigden tonen openlijk dat ze lid zijn van een vakbond en eisen dat lidmaatschap ook op; voor die groep kan er dan ook geen sprake zijn van bekendmaking van gegevens uit het privé-leven. Mocht het om gewone militanten of leden gaan zonder mandaat van de vakbond, dan zouden de zaken wellicht anders liggen.

Daarom oordeelt de Raad voor Deontologie dat de journaliste geen enkele deontologische fout heeft begaan.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridische - het weze strafrechtelijke, het weze burgerrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en) of wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

FORUM DER JOODSE ORGANISATIES c/ COLUMNIST C. (P-MAGAZINE)

30 september 1999

DE FEITEN

De klacht betreft een column die de heer C., hierna verweerder genoemd, schreef in het weekblad P-Magazine naar aanleiding van het parlementair onderzoek door een commissie van de Nederlandse Tweede Kamer naar de Bijlmerramp. Verweerder geeft in die column een persoonlijke visie op het onderzoek, en dit op grond van de informatie die op dat ogenblik (februari 1999) bekend is.

Verweerder heeft het in zijn column onder de titel "Schandaal van de eeuw" vooral over de rol van de Israëlische overheid in de Bijlmerramp en de informatie die hierover achteraf al dan niet is verstrekt. Hij verwijst onder meer naar de rol van El Al, de Mossad, "het heilige land Israël", de Israëli's, Jerusalem, de Israëlische autoriteiten, "de bende van Likud", etcetera.

De klagers storen zich vooral aan twee passages, die we letterlijk weergeven: "Het hooggezetten Israël acht zich niet gevat door de niet-joodse mensenlevens. Een niet-besneden medemens die sterft, so what? (...) Zestig jaar na de oorlog parasiteert Israël nog steeds op het plaatsvervangend schuldgevoel."

En: "Israël is verworpen tot een van de meest intolerante samenlevingen. Dat mag de pret niet drukken. Clinton, Blair, Chirac en Kok leggen zich gewillig neer bij het ene joodse dictaat na het andere."

DE KLACHT

Het Forum der Joodse Organisaties, hierna klager genoemd, verwijt verweerder "grove, kwetsende en beledigende onjuistheden ten opzichte van het Joodse volk". "Dit artikel kan slechts als opruiend en antisemitisch worden beschouwd", besluit de klager.

De voorzitter van de vzw Goedkosjer, Joodse Verbruikersvereniging, sluit zich bij de klacht aan. Hij noemt het artikel van verweerder "wansmakelijk". Onder het mom van de Bijlmerramp doet de journalist, volgens de medeklager, "de waarheid grovelijk geweld aan en spuwt (hij) zijn gal op joden en de joodse staat". Medeklager wendde zich eerst tot het Centrum Leman voor Racismebestrijding, maar dat zei weinig te kunnen ondernemen omdat racistische persdelicten (toen nog) door het assisenhof beoordeeld werden (inmiddels is de procedure gecorrectionaliseerd).

Uit een brief van het Centraal Israëlitisch Consistorie voor de Benelux blijkt nog dat deze organisatie klacht indiende bij de Nederlandse officier van justitie "wegens schendingen

van meerdere bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht" (wellicht het verbod van aansporing tot rassenhaat). Een klacht bij het Belgische parket wordt, volgens deze instantie, overwogen.

In een recht van antwoord aan P-Magazine beklagt de (Belgische) ambassadeur van Israël ten slotte zich erover dat verweerder "uiting geeft aan zijn diepe antisemitische gevoelens". "Dergelijke verfoeilijke literatuur vindt men terug bij het Vrij Historisch Onderzoek, en is door de Belgische wetgever strafbaar gesteld."

REPLIEK

In een antwoord stelt verweerder dat zijn column gericht was tegen de Israëliëse autoriteiten, niet tegen de Joodse gemeenschap, en dat hij dat als dusdanig duidelijk heeft gemaakt. Hij voegt eraan toe dat "journalisten er zijn om de waarheid te dienen, columnisten zijn er om de provocatie te dienen".

ADVIES

De Raad voor Deontologie heeft er zich altijd voor behoed een inhoudelijke beoordeling van de feiten te maken, in de plaats van de journalist. Dit principe blijft ook in deze zaak overeind, temeer het om een persoonlijke commentaar van de auteur gaat. De stelling 'Feiten zijn heilig, commentaar is vrij' is hier van toepassing, veeleer dan de verplichting zo objectief mogelijk te berichten.

Daarbij moet rekening gehouden worden met de verwarring die naar aanleiding van de Bijlmerenquête in de Nederlandse samenleving en daarbuiten heerste. Er is, met andere woorden, geen aanleiding om aan te nemen dat de journalist bij het formuleren van zijn commentaar de feiten bewust verdraaide. Verweerder liet zich leiden door de op dat ogenblik algemeen aanvaarde versie van de feiten. Hij verwijst daarbij terecht naar de toenmalige uitspraken van de huidige en de voormalige eerste minister van Nederland, Wim Kok en Ruud Lubbers.

De Raad voor Deontologie heeft ook altijd vermeden in de plaats te treden van de gerechtelijke autoriteiten. De opdracht van de Raad bestaat erin, naar aanleiding van een concreet geval, te herinneren aan algemeen geldende journalistieke verplichtingen, of desgevallend dergelijke deontologische regels te formuleren. De Raad acht het niet zijn taak te oordelen over het lasterlijke karakter van de uitlatingen van de journalist in de zin die de strafwet hieraan geeft. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft bevestigd dat journalistieke opinies schokkend, kwetsend, ja zelfs beledigend kunnen zijn. Die uitspraak is hoe dan ook eveneens van toepassing op de column van verweerder.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt op geen enkele manier een erkenning in van de juridische - het weze burgerrechtelijke, het weze strafrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en).

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

PRIVE-DETECTIVE L. c/ JOURNALIST D. (DE MORGEN)

28 oktober 1999

DE FEITEN

Op 24 september 1998 publiceert De Morgen een artikel onder de titel 'Roze Balletten-detective sticht nationale orde van detectives'. Het artikel vormt de aanleiding voor een vraag tot recht van antwoord van de heer L., hierna klager genoemd. Het recht van antwoord wordt na een voorafgaande gerechtelijke procedure op 26 december 1998 gepubliceerd waarna klager de zaak op 29 januari 1999 voor de Raad brengt.

PROBLEEMSTELLING

Klager, die op 22 april 1999 door de Raad gehoord werd, voert aan dat in het artikel informatie worden weergegeven die onjuist, leugenachtig en lasterlijk zijn. Volgens de klager zijn er zelfs aantijgingen in het artikel opgenomen die reeds in het verleden tegen hem geuit zijn en waarvan na gerechtelijke procedures bleek dat ze onjuist zijn. In zijn uiteenzetting zegt klager vooraf niet door de schrijver van het artikel te zijn gecontacteerd.

De journalist stuurde een schriftelijke verdediging waarin hij stelt dat zijn krant het recht van antwoord gepubliceerd heeft. Hij verklaart meermaals geprobeerd te hebben klager voor het verschijnen van zijn artikel te contacteren.

ADVIES

Het komt de Raad niet toe om zich over de grond van de zaak uit te laten en desgevallend het proces van gerechtelijke procedures te maken. De Raad voor Deontologie moet wel oordelen of het deontologische principe van woord en wederwoord correct is toegepast.

De visies van klager en journalist staan wat dit betreft lijnrecht tegenover elkaar. De Raad kan ondanks het recht van antwoord, dat niet gelijkgesteld kan worden aan een wederwoord, zelf niet uitmaken wie haar de juiste versie heeft aangereikt, maar betreurt dat de journalist in zijn artikel op geen enkel ogenblik gewag gemaakt heeft van zijn pogingen om de klager te bereiken.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt op geen enkele manier een erkenning in van de juridische - het weze burgerrechtelijke het weze strafrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en).

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

PRIESTER D. c/ HET LAATSTE NIEUWS & HET VOLK

28 oktober 1999

DE FEITEN

Op 19 december publiceert Het Volk op de voorpagina onder de titel "*Priester in cel - Verdacht van brandstichting*" een artikel over priester D. Deze is aangehouden door de onderzoeksrechter voor een reeks brandstichtingen. Naast het artikel staat een foto van de priester die wordt weggeleid door een rijkswachter na zijn verschijning voor de raadkamer. Dinsdag 22 december brengt de krant een nieuw artikel op de regionale bladzijden waarin de misdienaars van de parochie van D. de verdediging opnemen van de priester. Op 13 januari meldt de krant dat de jonge priester al verdacht wordt van zes branden.

Het laatste Nieuws bericht over de zaak op 21 december onder de titel "*Priester pyromaan van kerkgebouwen ? - Onderzoek naar pedofilie bracht andere feiten aan het licht*". Naast het artikel staat een oude groepsfoto waarop D. is te zien.

In alle artikelen wordt de naam van D. voluit vermeld.

PROCEDURE

Op 17 februari 1999 dient D. per aangetekend schrijven klacht in bij de Raad voor Deontologie tegen Het Volk en Het Laatste Nieuws. Op 24 juni verschijnen voor de Raad D. en hoofdredacteur L. van Het Volk. Hoofdredacteur S. van Het Laatste Nieuws verschijnt op 28 augustus voor de Raad.

DE KLACHT

D. verzet zich tegen de vermelding van zijn naam, leeftijd, functie en geografische afkomst in de artikelen van Het Volk en Het Laatste Nieuws. Daardoor, vindt hij, is zijn goede naam onherroepelijk in opspraak gebracht

Volgens D. worden in de betwiste artikelen ook de feiten niet waarheidsgetrouw weergegeven (een alibi wordt niet vermeld). Ook vindt hij dat de artikelen het vermoeden van onschuld aantasten door het afdrucken van een foto waarop hij duidelijk herkenbaar is.

VERWEER

- Het Volk:

De krant stelt dat er over de zaak pas is geschreven na de bevestiging van de aanhouding. In het eerste artikel wordt ook al een reactie gegeven van D. Volgens Het Volk vereist het recht op informatie dat er ook over aanhoudingen wordt bericht, ook al staat de schuld van de aangehoudene dan nog niet vast. Men kan moeilijk wachten tot het eindvonnis. De vermelding van de naam van D. verdedigt de krant door te verwijzen naar het algemeen gebruik in de pers. De krant heeft er geen probleem mee namen niet te vermelden op voorwaarde dat iedereen dat zou doen. In hun handleiding "gerechtelijke verslaggeving" hanteert de krant als stelregel dat van daders alleen maar de voornaam en de eerste letter van de familienaam wordt gegeven tenzij het gaat om een feit dat *zwaar en emotioneel* is geladen in brede kring of tenzij de dader een *publieke figuur* is. Volgens de krant ging het in de zaak D. om feiten die veel opschudding veroorzaakten in de lokale gemeenschap. D. was als collegepriester ook bekend in brede kring.

- Het Laatste Nieuws

Het Laatste Nieuws stelt dat het betwiste artikel van 21 december 1998 evenwichtig en zeer genuanceerd was. Het verscheen pas een week na de arrestatie van D. en na andere publicaties in andere media. In die publicaties was D. duidelijk herkenbaar door de vermelding van naam, functie, foto.

Ook wijst Het Laatste Nieuws erop dat in de titel al duidelijk wordt gemaakt dat er nog twijfel bestaat over de zaak door de plaatsing van een vraagteken. Het standpunt van D. komt geregeld aan bod en hij krijgt in het artikel het laatste woord.

De krant heeft zich bij de berichtgeving ook gesteund op verschillende bronnen en is niet voortgegaan op geruchten.

ADVIES

De informatieopdracht van de journalisten vereist dat ook over aanhoudingen wordt bericht vermits deze een maatschappelijke relevantie hebben.

Beide kranten kan dan ook moeilijk verweten worden dat ze dat hebben gedaan in de zaak D., temeer daar ze gewacht hebben met hun berichtgeving tot de aanhouding bevestigd werd door de raadkamer.

Vermits de schuld van de aangehoudene niet vaststaat, is het noodzakelijk dat het standpunt van alle partijen (justitie, verdachte en mogelijke slachtoffers) in de mate van het mogelijke aan bod komt. In alle aangevochten artikelen wordt geregeld verwezen naar het feit dat D. de aantijgingen ontkent. Achter de titel van Het Laatste Nieuws staat ook een vraagteken wat de twijfel over de beschuldigingen versterkt. Ook hier hebben beide kranten de deontologische regels correct nageleefd.

In het eerste artikel over de zaak publiceert Het Volk de naam van de verdachte voluit en drukt ook een foto af waarop hij herkenbaar is.

De interne regels van de krant staan de publicatie van de naam van een verdachte toe in enkele uitzonderlijke gevallen, ondermeer als de aard van het feit zwaar en emotioneel geladen is voor een brede kring (blz. 2 handleiding gerechtelijke verslaggeving, artikel 1.2.1.a) of als de verdachte een publieke figuur is (artikel 1.2.1.d, waar het voorbeeld wordt gegeven van een minister die een bankoverval pleegt).

De priester werd echter aangehouden voor enkele brandstichtingen, wat moeilijk omschreven kan worden als een zwaar en emotioneel geladen feit dat leeft in brede kring. Brandstichting is weliswaar een zwaar misdrijf, maar op het moment van zijn aanhouding was er geen brede maatschappelijke discussie over brandstichtingen. Ook waren de brandstichtingen waarvan hij verdacht werd, niet van die aard om zo'n discussie op gang te brengen.

Priester D. kan ook bezwaarlijk als een publieke figuur worden beschouwd. Het feit dat nogal wat mensen in de lokale gemeenschap hem kenden, betekent nog niet dat hij een publieke figuur was want met die redenering zou zowat iedereen een publieke figuur zijn. Het eerste artikel werd ook niet in de lokale pagina's gepubliceerd maar op de voorpagina van de nationale editie, wat de definitie van publieke figuur nog veel strikter maakt. De publicatie van de volledige naam van de verdachte lijkt in dit geval dan ook niet te stroken met de eigen, interne regels van de krant.

De code van de journalistieke beginselen, aangenomen op 4/2/1982 door de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België, de Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers en de Nationale Federatie van Informatiebladen, vermeldt in artikel 5 dat de journalisten de individuele waardigheid en privacy moeten respecteren. De verklaring van de rechten en plichten van de journalisten, aanvaard in 1972 door de Internationale Federatie van Journalisten, stelt in artikel 5 dat de journalist zich ertoe verplicht het privé-leven van de personen te eerbiedigen.

Met de publicatie van 19 december brak Het Volk in in het privé-leven van D. door de vermelding van zijn volledige naam en de plaatsing van een foto waarop hij herkenbaar was. Hierdoor was voor iedere lezer meteen de identiteit van de verdachte duidelijk. De Raad stelde in een advies van 24 juni 1999 in de zaak D.G. c/ D. (Le Soir) dat "bij een zelfmoord in principe geen namen gepubliceerd worden noch andere persoonsgegevens die identificatie toelaten. De uitzonderingen betreffen publieke personen alsook personen die met hun zelfmoord zeer uitdrukkelijk zelf de publiciteit zochten".

Wat geldt voor zelfmoordenaars geldt a fortiori ook voor verdachten. Bij zelfmoordenaars zijn het de nabestaanden die worden geconfronteerd met de gevolgen van een publicatie, een verdachte wordt daar zelf mee geconfronteerd.

Zoals hierboven uiteengezet was priester D. ook geen publieke figuur en was er op het moment van zijn aanhouding geen brede maatschappelijke discussie bezig over brandstichtingen.

De argumenten om de volledige naam van de verdachte toch te publiceren wegen dan ook te licht.

Deontologisch is Het Volk onvoorzichtig geweest door de publicatie van de volledige naam, functie, afkomst en van de foto van D. op 19 december. De krant had zich in de gegeven omstandigheden beter beperkt tot de loutere vermelding van de initialen.

Als verzachtende omstandigheid voor Het Volk moet wel vermeld worden dat de krant dit heeft gedaan volgens een bestaande praktijk in de Belgische pers.

Ook voor Het Laatste Nieuws kan de vraag worden gesteld of de krant zich niet beter had beperkt tot de loutere vermelding van de initialen van de verdachte omwille van bovenstaande redenen. Door opnieuw de volledige identiteit te vermelden van de verdachte werd zijn bekendheid bij de lezers nog vergroot en werd zijn privacy dus nog meer geschonden.

Een advies van de Raad van Deontologie houdt op geen enkele manier een erkenning in van de juridische - het weze burgerrechtelijke het weze strafrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en).

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

STAFHOUDER D. c/ STEPS

28 oktober 1999

DE FEITEN

De heer D., stafhouder van de balie van X, hierna klager genoemd, laakt in een brief van 12 april 1999 aan de AVBB de wijze waarop het magazine Steps de klederdracht heeft beschreven van de magistraten en advocaten die dagelijks het plaatselijke justitiepaleis frequenteren. In de editie februari 1999 publiceerde Steps een artikel van de hand van mevrouw C. onder de titel 'Mode in 't paleis'. De auteur neemt hierin aanstoot aan het elitaire karakter van de vestimentaire gewoonten onder de bezoekers van het gerechtsgebouw. De toon van het stuk is luchtig en ironisch. Representatief hiervoor is de quote die afgedrukt wordt: 'De hele magistratuur lijkt wel één groot modellenbureau geworden.'

DE KLACHT

Klager stoort zich in essentie aan enkele feitelijke onjuistheden in het stuk. Hij stelt dat zowel magistraten als advocaten "altijd en overal in toga [circuleren]". "Het zijn enkel de rechtszoekenden en de administratieve medewerkers (...) die in burgerkledij te zien zijn". Volgens klager "heeft mevrouw [C.] het gerechtsgebouw nog nooit betreden."

In een brief van 5 februari 1999 aan de hoofdredacteur van Steps nodigt klager deze en auteur C. uit om eens door hem rondgeleid te worden in het gebouw, "in de stellige hoop en de overtuiging dat mevrouw [C.] in één van uw volgende edities een waarheidsgetrouw artikel zal willen schrijven over het gerecht, dat thans voor al teveel onwetende journalsiten systematisch een gemakkelijk en dankbaar voorwerp is geworden van blinde spot en vernedering."

In een andere brief van 5 februari 1999 vraagt klager de heer C. van uitgever Roularta Media Groep om een commentaar.

ADVIES

De betrokken auteur, mevrouw C., is niet erkend als beroepsjournalist. Niettemin beschouwt de Raad voor Deontologie van de AVBB (Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België) het in deze als zijn taak om een advies uit te brengen.

Ten gronde oordeelt de Raad dat het gelaakte artikel niet als een feitelijke berichtgeving, maar veeleer als een column moet worden gecatalogeerd. Feitelijke informatie wordt nauwelijks gegeven, wel wordt op een badinerende manier beschreven hoe personen die het justitiepaleis frequenteren zich plegen te kleden.

De Raad voor Deontologie erkent dat klager zich door het badinerende en ironische karakter van het stuk beledigd kan voelen. Daartegenover staat dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens al langer dan vandaag stelt dat journalistieke opinies schokkend, kwetsend en zelfs beledigend kunnen en mogen zijn. Deze vrijheid geldt des te meer voor een column.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt op geen enkele manier een erkenning in van de juridische - het weze burgerrechtelijke, het weze strafrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en).

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

X.T. c/COURRIER DE L'ESCAUT & NORD ECLAIR

28 oktober 1999

DE FEITEN

Een VZW ter verdediging van de dierenrechten wordt op de hoogte gebracht van de “quasi-verwaarlozing” van een twaalftal honden in F. Er volgt een controle ter plaatse onder begeleiding van de rijkswacht. Daarbij wordt vastgesteld dat bepaalde honden slecht werden behandeld en op zijn minst verregaand verwaarloosd. Ze verkeren niet in goede gezondheid. Twaalf honden worden met de toestemming van de eigenaar van de honden opgevangen door de VZW.

DE KLACHT

De eigenaar van de woning, XT, dient bij de Raad voor Deontologie klacht in tegen *Le Courier de l'Escaut* en *Nord-Eclair* naar aanleiding van niet-ondertekende artikels die verschenen op 13 en 14 februari 1999. Daarin heeft hij namelijk niet alleen fouten gevonden (de optredende rijkswacht was niet die van F. zoals vermeld in *Nord-Eclair*, maar wel die van een andere plaats, en andere kleine fouten, met name in verband met het ras van de honden), maar ook overdrijvingen (met name “uitgehongerde honden”). Bovendien is er nog iets dat de eigenaar “een zware beroepsfout” noemt: in de artikels wordt de “eigenaar” met de vinger gewezen, terwijl de honden aan een huurder toebehoorden... Volgens hem is dat laster. De gevolgen voor hem en zijn echtgenote omschrijft hij als “zwaar en onomkeerbaar”.

ADVIES

De Raad is van oordeel dat men in het artikel van de *Courier de l'Escaut* niet kan spreken van een «fout», omdat de term «eigenaar» in de zin kan verwijzen naar de eigenaar van de honden. *Nord-Eclair* daarentegen laat uitschijnen dat de eigenaar van het huis ook die van de honden is. Het is ook die krant die zich vergist van rijkswachtbrigade. Desondanks is er in geen van de twee artikelen een indicatie die naar de eigenaar van het huis zou kunnen leiden, behalve dan het adres, maar men mag aannemen dat iemand die weet wie de eigenaar is van het huis op dat adres ook weet dat de eigenaar er niet woont en dat het huis verhuurd is.

De twee niet-ondertekende artikelen werden geschreven door journalisten die waarschijnlijk snel telefonisch inlichtingen hebben ingewonnen bij de VZW of bij de rijkswacht, zoals dat voor faits divers vaak het geval is. Het onderwerp dieren en dierenmishandeling ligt weliswaar gevoelig en had bijgevolg meer aandacht verdiend dan

minder belangrijke faits divers. Dit gezegd zijnde, lijkt zelfs de “fout” van *Nord-Eclair* niet eens zo zwaar te wegen, aangezien niemand uit die tekst kan opmaken dat de eigenaar van de woning een overtreding heeft begaan of iets heeft mispeuterd nadat de huurder de woning heeft betrokken.

De Raad besluit dat er geen deontologische fout werd gemaakt.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridische - het weze strafrechtelijke, het weze burgerrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en) of wie anders ook.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

(EX-)JOURNALIST D. (BELGA) c/ DE MORGEN

25 november 1999

DE FEITEN

Op 28 januari 1999 publiceert de krant De Morgen een artikel over de moeilijkheden (herstructurering, ontslagdreiging, sociale onrust) bij het persagentschap Belga.

Bij het artikel gaat een foto van een stuk kantooruimte, waarop drie personeelsleden die aan het werk te zien zijn en - helemaal in de linkerbenedehoek - twee pantoffels die wat nonchalant aan de voet van een bureau op de grond zijn blijven staan. De foto is getekend.

DE 'KLACHT'

In een brief die op 11 mei 1999 toekomt op het secretariaat van de AVBB, beklagt de heer D., een intussen bij het persagentschap vertrokken beroepsjournalist, hierna klager genoemd, zich over deze foto.

Hij gelooft om te beginnen niet dat het paar pantoffels zich oorspronkelijk op de plek bevond waar ze werden gefotografeerd. Het gaat dus om de "een manipulatie", om een mise-en-scène.

Bovendien gaat het om een "détail qui tue", zeker in het licht van de op dat moment volop aan gang zijnde hervormingen bij Belga.

Klager beschouwt zijn brief niet als formele klacht, wel als een uitnodiging tot "reflexie" door de Raad voor Deontologie, "dit teneinde het corpus van adviezen te vervolledigen dat de Raad beginnen uitwerken is".

REPLIEK

De Raad voor Deontologie vraagt de betrokken fotograaf, hierna verweerder genoemd, om te antwoorden op twee precieze vragen:

- 1) Gaat het in casu inderdaad om een mise-en-scène?
- 2) Zijn er grenzen aan de mise-en-scène ?

Verweerder antwoordt hierop

- 1) dat de foto "een stilleven van Belga met sloeffen" is. Hij voegde er mondeling aan toe dat de pantoffels zich, zij het een beetje verderop, wel degelijk op de Belga-redactie bevonden; hij verplaatste ze dus alleen maar een beetje.
- 2) door twee historische foto's op te sturen, telkens betrekking hebbend op oorlogssituaties en die volgens verweerder evengoed in de categorie 'mise-en-scène' onder te brengen zijn.

ADVIES

De Raad voor Deontologie ziet geen reden om te twijfelen aan de stelling van verweerder dat het paar pantoffels zich wel degelijk op de redactie bevond, en enkel een beetje verplaatst is geweest.

De Raad voor Deontologie herinnert verder aan het recht op parodie, dat in casu langs visuele weg wordt bespeeld.

Tot slot stelt de Raad vast dat niemand persoonlijk van deze foto enige schade ondervindt.

De Raad stelt in deze bijgevolg geen enkele tekortkoming op de journalistieke deontologie vast.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt op geen enkele manier een erkenning in van de juridische - het weze burgerrechtelijke, het weze strafrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en).

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

POLITIECOMMISSARIS S. c/ R. & M. (DE WEEKBODE)

27 januari 2000

DE FEITEN

De Krant van West-Vlaanderen - editie Roeselare (De Weekbode) publiceert op 2 april 1999 een bericht over een "taxi-oorlog" die zich afspeelt rond het station van Roeselare. Het stuk, gespreid over de pagina's 1 en 9, telkens met foto erbij, is van de hand van R., erkend beroepsjournalist.

Aan het woord komen twee personen verbonden aan taxibedrijf C.: zaakvoerder C. en taxichauffeur P. Zij klagen erover dat het concurrerende taxibedrijf L., geleid door zaakvoerder V., hen boycot en intimideert. In enkele gevallen zouden ze ook al fysiek lastig gevallen zijn. C. en P. gewagen van "ware maffiapraktijken", met als eigenlijke inzet "drugs, wapenhandel of andere zaken waar grof geld mee te verdienen is".

Volgens het duo C.-P. speelt de Roeselaarse adjunct-commissaris S., die voluit wordt genoemd, een duistere rol in de zaak. Onder de tussentitel 'Is kopstuk Roeselaarse politie betrokken partij?', wordt een verwantschap tussen haar en concurrent L. gesuggereerd. Een nietszeggende en tegelijk alles suggererende zin in dat verband luidt: "Bij de Roeselaarse politie ontkent men alvast dat [S.] hieromtrent zou zijn voorgeleid voor verhoor." Zaakvoerder C. zegt tot slot nog de gerechtelijke politie en het comité P te hebben ingeschakeld, omdat de plaatselijke BOB en politie elkaar te veel de hand boven het hoofd zouden houden.

Journalist R. contacteerde concurrent V. over een ontmoeting die tussen hem en commissaris S. plaatsgevonden zou hebben. Het artikel vermeldt de repliek van de heer V., die het hele verhaal afdoet als "puur verzinsel".

Zo te zien contacteerde de journalist ook adjunct-commissaris S. voor een reactie. Zij, echter, kon "ons niet bevestigen of ontkennen: ze is woensdagmorgen blijkbaar vertrokken naar het buitenland, tot eind deze week".

DE KLACHT

Mevrouw S., adjunct-commissaris van politie te Roeselare, hierna klager genoemd, beklagt zich in een brief van 10 april 1999 bij de Raad voor Deontologie over genoemde berichtgeving.

Ze noemt het artikel voor zover het haar betreft "puur verzinsel": "niets van wat over mij geschreven staat komt met de waarheid overeen." Het gevolg was wel dat op zeker moment het gerucht ging dat ze in de gevangenis was opgesloten...

Daarom zal ze juridische stappen zetten tegen de heren C. en P., die "erop los fantaseren".

Journalist R. wordt door klager verweten zijn bronnen niet te hebben nagetrokken en haar aldus totaal ten onrechte te hebben beklad.

Ook de hoofdredacteur van het weekblad, de heer M., erkend beroepsjournalist, draagt volgens klager verantwoordelijkheid. Hij heeft "blijkbaar alleen maar aandacht (...) voor verkoopcijfers en niet voor mensen. Sensatie doet immers de verkoop stijgen."

Bovendien liet hoofdredacteur M. in het recht van antwoord dat klaagster voor publicatie opstuurde (infra), na de eindzin te publiceren. Deze luidde: "Wanneer het waarheidsgehalte van de andere berichten in uw weekblad even nihil is als de inhoud van 'taxi-oorlog', dan is het met de kwaliteit van uw blad bijzonder droevig gesteld."

RECHT VAN ANTWOORD

Zoals aangehaald, liet klager op 7 april 1999 een recht van antwoord toekomen op het redactieadres van De Weekbode.

De tekst werd in de editie van 9 april 1999 gepubliceerd, op de eindzin na (supra).

In het recht van antwoord verwoordt klager de kritiek die ze in onderhavige klacht bij de Raad voor Deontologie tot uitdrukking bracht. Daar voegt ze aan toe dat haar onbereikbaarheid voor de journalist ingevolge verlof "niets ter zake doet", aangezien "de inhoud van het artikel me niet aard [lijkt] dat het onmiddellijk diende gepubliceerd te worden".

Het recht van antwoord wordt wel gevolgd door een naschrift van de redactie: "Het gebrachte relaas is, zoals duidelijk aangegeven, voor rekening van diegenen die de uitspraken deden. Wij hebben inderdaad alles in het werk gesteld om mevrouw S. voor commentaar te bereiken."

VERWEER

Journalist R., uitgenodigd door de Raad voor Deontologie, laat in een brief van 13 december 1999 weten dat hij die dag verhinderd is, maar levert tegelijk een schriftelijke repliek op de klacht.

De opdracht om over de Roeselaarse taxi-oorlog een bijdrage te maken, kwam van hoofdredacteur M. Eigenlijk had een collega van hem beter de opdracht uitgevoerd, maar deze was die week met vakantie. "Ik had dus geen enkele voorkennis", erkent journalist R.

Het verhaal dat hij van de heer C. te horen kreeg, kreeg hij nauwelijks gecheckt: de rijkswacht van Westrozebeke kon een aantal zaken bevestigen, maar ontkent dat er iemand voor ondervraging werd meegenomen; uitbater V. ontkent alles; adjunct-commissaris S. kon niet reageren. "Al bij al dus zeer weinig tastbare elementen om aan te nemen dat het verhaal van C. klopte", erkent journalist R.

Toch besliste hoofdredacteur M., zo te zien na ruggespraak met de juridisch adviseur van de uitgeverij, dat de bijdrage gepubliceerd moest worden. Journalist R. stelde het stuk vervolgens op met de nodige aanhalingstekens en met alle verkregen reacties erin.

Besluit van R.: "Toch geef ik toe dat het al bij al geen fraai stukje journalistiek is geworden. Tijdsdruk en sensatiezucht zullen hier wel niet vreemd aan zijn."

Wat de weglating van een zin in het recht van antwoord betreft, verwijst journalist R. (eveneens) naar zijn hoofdredacteur.

BEOORDELING

De Raad voor Deontologie is van oordeel dat in onderhavig geval wederhoor had moeten toegepast worden, in het bijzonder ten aanzien van klager.

De beschuldigingen aan het adres van klager, en de duistere context waarin deze werden geformuleerd, waren voldoende precair om voor een korte tijd van publicatie af te zien. In casu had de redactie gerust kunnen wachten tot na de terugkeer van klager uit haar week verlof, vooraleer het artikel te brengen. Temeer omdat de beschuldigingen - medewerking van een politiecommissaris aan een maffiagroepering - ook zwaarwichtig zijn.

De verantwoordelijkheid van de hoofdredactie voor deze deontologische fout valt niet te miskennen.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geen enkele erkenning in van juridische - het weze strafrechtelijke het weze burgerrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en).

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

MILIEUZORG HOUTHALEN c/ HET BELANG VAN LIMBURG

27 januari 2000

DE FEITEN

Op 17 april 1999 publiceert Het Belang van Limburg op de voorpagina een artikel over de verbrandingsoven in Houthalen. Tijdens twee gelijktijdige metingen zijn zeer uiteenlopende resultaten opgetekend voor de uitstoot van dioxine. Boven het artikel staat de titel "Dioxine in Houthalen 55 keer hoger", gevolgd door een kleinere titel "Enorme afwijkingen bij metingen aan afvaloven". In dezelfde krant verschijnt ook een opiniestuk over het verschil in de meetresultaten.

PROCEDURE

Op 22 april 1999 dient Regionale Milieuzorg klacht in bij de Raad voor Deontologie tegen Het Belang van Limburg. Op 6 december 1999 antwoordt de hoofdredactie van Het Belang van Limburg op de geuite klachten.

DE KLACHT

Volgens Regionale Milieuzorg is er een "betekenisvolle contradictie tussen de titel en de inhoud van het artikel". In een als bijlage meegestuurde brief aan de hoofdredactie van 21 april 1999 stelt klager dat "niet de inhoud van het nieuwsbericht onze zorgen wekt - juist integendeel, het lijkt ons een objectieve weergave van de feiten die vakkundig wordt aangevuld met subjectieve standpunten van de betrokken partijen - maar wel de titel van het artikel (...). Het ontbrekend vraagteken had bij deze titelzin een wereld van verschil kunnen maken."

Regionale Milieuzorg verzet zich ook tegen het opiniestuk van de krant omdat de tegenstelling in de meetresultaten "nog eens gebruikt wordt om fel uit te halen tegen huisvuilverbranding". In de bijgevoegde brief schrijft Regionale Milieuzorg dat "[de krant] zich ook flagrant opstelt tegen huisvuilverbranding. (...) Op zich vormt dat standpunt voor ons geen probleem, meningen zijn er om gerespecteerd te worden, maar het is dat pleidooi voor een ongenueanceerde keuze die iedere twijfel naast zich neerlegt, die ons niet alleen professioneel maar ook persoonlijk behoorlijk heeft geraakt."

VERWEER

In haar brief van 6 december zegt de krant dat de titel "vatbaar is voor interpretatie, zoals bijna elke titel, maar dat hij zeker niet onjuist is." Het meetresultaat van de ene instelling was immers 55 keer hoger dan van de andere instelling. De bijtitel maakt volgens de krant de lezer ook duidelijk wat er aan de hand was.

Volgens de krant verantwoordde het nieuwsfeit van de afwijkende meetresultaten ook een commentaarstuk, maar heeft de commentaar de inhoud van het artikel en de titel erboven niet beïnvloedt.

ADVIES

Over de inhoud van het artikel bestaat geen discussie. Wel rijzen vragen rond twee andere punten: de titel van het artikel en het commentaarstuk.

1. DE TITEL

De hoofdtitel geeft zonder lezing van het artikel de indruk dat de dioxine-uitstoot in Houthalen met een factor 55 gestegen is. Nochtans gaat het artikel over het enorme verschil tussen de meetresultaten van twee erkende onderzoeksbureaus, hetgeen ook in de bijtitel correct wordt weergegeven. Er kon met andere woorden niet met wetenschappelijke zekerheid worden bewezen hoeveel dioxine de verbrandingsoven van Houthalen precies uitstootte, net het tegenovergestelde van wat de hoofdtitel liet verstaan.

Ook de hoofdredactie erkent in haar schrijven van 6 december dat het nieuwsfeit van de dag de tegenstellingen waren in de meetresultaten van de twee onderzoeksbureaus. Ook in een titel, hoe gebald die ook moet zijn, mag de feiten geen geweld worden aangedaan. In de hoofdtitel brengt Het Belang van Limburg de lezer op een dwaalspoor. Het Belang van Limburg kan dan ook onzorgvuldigheid verweten worden in de keuze van de betwiste hoofdtitel.

2. DE COMMENTAAR

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft bevestigd dat journalistieke opinies schokkend, kwetsend, en zelfs beledigend kunnen zijn. Dit is niet meer dan de toepassing van de regel 'Feiten zijn heilig, commentaar is vrij'.

Het Belang van Limburg kan dan ook niet verweten worden dat het zich in een duidelijk van het feitenrelaas afgescheiden commentaarstuk, afzette tegen de huisvuilverbranding, ondermeer omdat er zoveel onduidelijkheid bestond over de meetresultaten.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geen enkele erkenning in van de juridisch-gerechtigde - het weze burgerrechtelijke, het weze strafrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist of journalisten.

RAAD VOOR DEONTOLOGIE

HUISARTSEN HASSELT VZW c/ TEST-GEZONDHEID

24 februari 2000

In de editie januari/februari 1999 van het maandblad Test-Gezondheid verschijnt een artikel over een 'enquête' bij 66 huisartsen. Deze artsen werden medio 1998 bezocht door twee enquêtrices met een klacht over een branderig gevoel in maag en slokdarm (een maag-slokdarmreflux). Op het einde van de raadpleging wordt ook gevraagd om een voorschrift voor een slaapmiddel. Dat middel is bestemd voor de partner van de betrokken enquêtrice.

Voor klacht en vraag, die fictief zijn, wordt genoteerd welke stappen de bezochte artsen zetten (diagnose, behandeling, voorschrijven geneesmiddelen, bijkomende onderzoeken, de rekening, een geneesmiddelenvoorschrift voor een patiënt die niet onderzocht is, enzovoort). Het artikel in Test-Gezondheid beschrijft de resultaten. Bijgevoegd is bovendien een lijst van de bezochte artsen, die voor diverse criteria een beoordeling krijgen (van zeer goed tot slecht).

DE KLACHT

De vereniging Huisartsen Hasselt dient in een schrijven van 4 mei 1999 een klacht in bij de AVBB over het artikel in Test-Gezondheid. De vereniging, die onder meer de huisartsgeneeskunde wil bevorderen en beschermen, meent dat het artikel getuigt van "sensatiezucht". Ze vecht de enquêtemethode aan. "Uitlokking is onwettelijk", zo luidt het. De vereniging is voorts gegriefd door het publiceren van de lijst van huisartsen, zonder dat zij hierover vooraf werden ingelicht en zonder dat "enige vorm van mogelijke verdediging" werd voorzien.

REPLIEK

Een delegatie van de redactie van Test-Gezondheid gaf een repliek op deze klacht tijdens een zitting van de Raad voor Deontologie op 16 december 1999. Deze repliek werd vooral verwoord door redactiedirecteur H..

- Test-Gezondheid wijst eerst op zijn specifieke rol als medium van een consumentenorganisatie. De journalisten van het blad zijn gespecialiseerd in het informeren van verbruikers. Zij kunnen daartoe onder meer putten uit de resultaten van enquêtes over diensten. De hier betwiste enquête werd voorafgegaan door gelijkaardige bevragingen van bijvoorbeeld apothekers, oogartsen en opticiens, dieetwinkels en vermageringscentra.

- Test-Gezondheid zegt voorzorgen te nemen die een objectief verloop van de enquête moeten waarborgen (steekproef artsen, de geloofwaardigheid van het scenario met een medische klacht waarvan de behandeling stoelt op medische consensus, de voorbereiding van de enquêtrices, het verzamelen van getuig- en voorschriften als schriftelijke bewijzen,...).
- Test-Gezondheid wijst op de genuanceerde toon en inhoud van het artikel. Dat de resultaten van de enquête worden gepubliceerd "met bekendmaking van de namen" van de 66 huisartsen, is volgens de redactie "een kwestie van geloofwaardigheid". "Door precieze en controleerbare feiten te citeren (...) geven wij onze vaststelling een groter waarheidsgehalte. Maar wij stellen ons ook bloot aan mogelijke reacties, waarvan wij bereid zijn het (onder andere juridische) risico te lopen. Dat dwingt er ons toe over bewijzen te beschikken." De redactie doet dit laatste en stelt voorts dat geen van de genoemde artsen heeft gereageerd om de gegevens te ontkennen.

ADVIES

Vooreerst is het niet aan de Raad voor Deontologie om te oordelen over de wetenschappelijkheid en/of de wettelijkheid van de zogeheten scenario-enquête die Test-Gezondheid heeft gebruikt om huisartsen te bevragen en die zodoende het 'contract' tussen arts en patiënt heeft beïnvloed. Daarvoor zijn andere instanties uitgerust met de nodige deskundigheid en/of bevoegdheid.

Anderzijds is Test-Gezondheid een gespecialiseerd medium met een specifieke doelgroep en met een bijzonder doel (in casu het informeren van consumenten-patiënten over de kwaliteit en de prijzen van producten en diensten). Dit is een ander referentiekader dan media die zich toeleggen op algemene berichtgeving. Het verantwoordt voor Test-Gezondheid een eigen manier om informatie te verzamelen, te verwerken en te publiceren.

Hiermee rekening houdend, heeft de Raad voor Deontologie met betrekking tot het betwiste artikel niet kunnen vaststellen dat de deontologische regels van de journalistiek geweld werden aangedaan. Mogelijk had een algemene repliek/commentaar van een huisartsenkring of een andere instantie die betrokken is op de medische dienstverlening - als een vorm van verdediging - het principe van wederhoor gehonoreerd en tegelijk de nu ingelaste nuancerings in het artikel nog beter gediend.

Een advies van de Raad voor Deontologie houdt geen enkele erkenning in van de juridische - het weze strafrechtelijke, het weze burgerrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en).

COLLEGE VOOR DEONTOLOGIE

STAFHOUDER V. c/ JOURNALIST D. (GAZET VAN ANTWERPEN)

3 juni 1999

ZIE HET ADVIES VAN DE RAAD VOOR DEONTOLOGIE VAN 25 MAART 1999
IN DEZELFDE ZAAK, WAARTEGEN HOGER BEROEP INGESTELD WERD
DOOR STAFHOUDER V.

IN VERBAND MET DE EERSTE KLACHT

Het College voor Deontologie is van oordeel dat wanneer een journalist, voorafgaand aan de publicatie van zijn artikel, uit eigen beweging de tekst ervan voorlegt aan de persoon die centraal staat in de kritische beschouwingen waaraan het artikel zijn betekenis ontleent, deze journalist niet alleen de letter en de geest van de plichtenleer eerbiedigt, maar ook een betekenisvol gebaar stelt, in dit geval in het kader van de goede betrekkingen tussen pers en gerechtelijke wereld.

Dit niet mis te verstane gebaar werd nochtans niet beantwoord. Achteraf ter verontschuldiging aanvoeren dat men voortging op de letter van de uitnodiging, is de geest ervan ontkennen.

Mogelijk heeft deze teleurstellende afwijzing van een aanbod tot dialoog de journalist in zijn woordgebruik in een toegevoegde paragraaf verder geleid dan noodzakelijk was. Het College voor Deontologie betreurt dit.

Het College is echter ook van oordeel dat dit incident had kunnen vermeden worden indien op de uitnodiging van de journalist anders gereageerd was dan met een door tussenpersonen verstrekt antwoord waarin, luidens deze tussenpersonen, de klager onder meer liet weten dat hij geen commentaar wenste te geven.

Het College voor Deontologie acht dit laatste een verdedigbaar standpunt, maar het legt geen beperkingen op aan de vrijheid (en de plicht) van de journalist tot het verstrekken van kritische informatie.

IN VERBAND MET DE TWEEDE KLACHT

Het College voor Deontologie is van oordeel dat de omstandigheden waarin de journalist zijn informatie ingewonnen heeft bij een woordvoerder van de persoon die hij niet kon

bereiken, van die aard waren dat hij geredelijk kon en moest aannemen dat de door de woordvoerder afgelegde verklaring overeenstemde met de verklaring die de voor hem niet bereikbare persoon had afgelegd ten overstaan van de woordvoerder.

Ook al geniet de formulering 'volgens een woordvoerder' allicht de voorkeur, toch blijkt de exactheid van de gepubliceerde tekst op geen enkel moment in twijfel getrokken te zijn.

Een advies van het College voor Deontologie houdt geenszins een erkenning in van de juridische – het weze strafrechtelijke het weze burgerrechtelijke – aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en) of van wie anders ook.

COLLEGE VOOR DEONTOLOGIE

B. c/ BELGISCH-ISRAELITISCH WEEKBLAD

3 maart 2000

ZIE HET ADVIES VAN DE RAAD VOOR DEONTOLOGIE VAN 24 JUNI 1999 IN DEZELFDE ZAAK, WAARTEGEN HOGER BEROEP INGESTELD WERD DOOR B.

HET COLLEGE NEEMT HET ADVIES VAN DE RAAD INTEGRaal OVER, BEHOUDENS EEN ENKELE TOEVOEGING IN DE ZEVENDE ALINEA VAN DE TEKST (ONDERLIJNDE TEKST):

In het voorliggende geval oordeelt het College voor Deontologie dat het deontologische principe van woord en wederwoord in afdoende mate door het Belgisch-Israëlitisch Weekblad in acht genomen is. De visie van klager is, via de lange brief van zijn hand die in het weekblad werd gepubliceerd, ruimschoots en bovendien letterlijk aan bod gekomen. Het Belgisch-Israëlitisch Weekblad had deze brief van klager wel duidelijker kunnen situeren in het kader van het dispuut over een recht van antwoord dat tussen beide partijen hangende was.

COLLEGE VOOR DEONTOLOGIE

HET VOLK c/ PRIESTER D.

28 april 2000

ZIE HET ADVIES VAN DE RAAD VOOR DEONTOLOGIE VAN 28 OKTOBER 1999, WAARTEGEN HOGER BEROEP WERD INGESTELD DOOR DE KRANT HET VOLK

DE FEITEN

Op 19 december publiceert Het Volk op de voorpagina onder de titel "*Priester in cel - Verdacht van brandstichting*" een artikel over priester D. Deze is aangehouden door de onderzoeksrechter voor een reeks brandstichtingen. Naast het artikel staat een foto van de priester die wordt weggeleid door een rijkswachter na zijn verschijning voor de raadkamer. Dinsdag 22 december brengt de krant een nieuw artikel op de regionale bladzijden waarin de misdienaars van de parochie van D. de verdediging opnemen van de priester. Op 13 januari meldt de krant dat de jonge priester al verdacht wordt van zes branden.

Het laatste Nieuws bericht over de zaak op 21 december onder de titel "*Priester pyromaan van kerkgebouwen ? - Onderzoek naar pedofilie bracht andere feiten aan het licht*". Naast het artikel staat een oude groepsfoto waarop D. is te zien.

In alle artikelen wordt de naam van D. voluit vermeld.

PROCEDURE

De Raad voor Deontologie finaliseert een advies over de zaak op 28 oktober 1999.

Met een brief van 1 december 1999 vraagt de hoofdredacteur van Het Volk dat het Beroepscollege voor Deontologie een nieuw advies over de zaak uitbrengt.

Op vraag van Het Volk, wordt de auteur van de artikelen gehoord op 3 maart 2000. Hij dringt aan op een herziening van het advies van de Raad.

In naam van D. vraagt diens advocaat op 31 maart dat het College het advies van de Raad zou bevestigen.

Op vraag van het College laat Het Volk op 6 april 2000 een artikel bezorgen waarin een follow-up geboden wordt van de zaak-D. ('Jonge priester op vrije voeten').

ADVIES

1.

Het recht op informatie geldt ook voor aanhoudingen en voorgeleidingen. In essentie bracht Het Volk verslag uit van een gerechtelijk gebeuren. Het gerecht, niet Het Volk, hield de heer D. aan.

2.

Zolang geen schuld is aangetoond moeten, ook wanneer er zwaarwegende verdenkingen bestaan, de standpunten van alle betrokken partijen weergegeven worden, en in het bijzonder de standpunten van de verdachte. Het College is van oordeel dat zulks in deze zaak op een bevredigende wijze gebeurd is, zodat de klacht over het niet eerbiedigen van het vermoeden van onschuld afgewezen wordt.

3.

In verband met de publicatie van foto's, publicatie die niet los kan bekeken worden van het publiceren van de volledige naam, functie, leeftijd en geografische herkomst van de aangehoudene, dringt het College aan op een grotere nauwkeurigheid bij het vermelden van plaats en tijdstip waarop de foto's werden gemaakt. De lezer kan in deze zaak de indruk krijgen dat de foto van een bepaald gebouw als reëel documentatiemateriaal werd gebruikt, wat een sfeer oproept die ongunstig is voor de verdachte. Feitelijke exactheid voorkomt meestal 'ongewilde beïnvloeding'.

4.

De hoofdzaak van de klacht betreft schending van de privacy. Het College stelt met voldoening vast dat de redactie van Het Volk aan alle collega's op de redactie een omstandige Handleiding Gerechtelijke Verslaggeving ter beschikking stelt, waarin de regels van de deontologie getoetst worden aan de journalistieke praktijk.

De hier behandelde artikelen beantwoorden aan de normen van deze Handleiding. Derhalve hebben we hier niet te maken met een eventuele 'uitschuiver' van een journalist, maar met een consequente en coherente toepassing van de Handleiding. De hoofdredactie neemt ter zake haar verantwoordelijkheid op.

5.

De deontologie van de journalist schrijft eerbied voor de waardigheid en de privacy voor. In de journalistieke praktijk leidt dit, geval per geval, tot het afwegen van het recht op privacy en het recht op informatie (soms ook de plicht tot informatie). Het recht op informatie kan doorwegen wanneer het een publiek bekende persoon betreft en de feiten emotioneel zwaar geladen zijn. Er is discussie mogelijk over de vraag of dit in deze zaak het geval is. Maar het is een feit dat de redactie van Het Volk een keuze gemaakt heeft op grond van deontologische overwegingen die aanleunen bij een steeds meer veralgemeend gebruik in de media.

Het recht op privacy refereert aan een ethiek die in de media enkel hanteerbaar is wanneer men de casuïstiek van elke informatiedaad in aanmerking neemt. Het College moet in deze zaak, tegenover de absolute geldigheid van het recht op privacy, beoordelen of het geoorloofd en betamelijk is van deze norm af te wijken.

Het College concludeert dat Het Volk tot een overwogen publicatie heeft besloten, dat het in enkele ondergeschikte formuleringen verder is gegaan dan noodzakelijk was, maar dat er geen grond is om de redactie van lichtzinnigheid of onvoorzichtigheid te beschuldigen.

6.

Een advies van het College voor Deontologie houdt geen enkele erkenning in van de juridische - het weze strafrechtelijke, het weze burgerrechtelijke - aansprakelijkheid van de betrokken journalist(en).